

**Maatilaympäristön merkitys
ikäntyneiden muistisairaiden
osallisuuden kokemukseen
hoivamaatilatoiminnassa
Integroiva kirjallisuuskatsaus**

Jenny Hallikainen
Emma Tossavainen

Opinnäytetyö
Helmikuu 2019
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Toimintaterapeutti (AMK), Toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Hallikainen, Jenny Tossavainen, Emma	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä helmikuu 2019
	Sivumäärä 42	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkajulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Maatilaympäristön merkitys ikääntyneiden muistisairaiden osallisuuden koke- mukseen hoivamaatilatoiminnassa: Integroiva kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapeutti (AMK), Toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaajat Heidi Kihlström-Lehtonen ja Kristiina Juntunen		
Toimeksiantaja(t) Päivä Farmilla- hanke (Tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenter)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tulevaisuudessa ikääntyneiden osuus Suomen väestöstä kasvaa nopeasti. Muistisai- raudet ovat ikääntyneen väestön suurimpia toimintarajoitteiden syitä. Toimintakyvyn heikkeneminen on yhteydessä yksinäisyyden kokemiseen. Hoivamaatilatoiminta on Green Care -toiminnan muoto, jonka tavoitteena on edistää ikääntyneiden terveyttä ja hyvinvointia tarjoamalla merkityksellistä toimintaa maatalan päivittäisten töiden muodossa. Toimeksiantaja Päivä Farmilla -hanke jatkaa jo kehitetyn maatilapäivätoi- mintamallin tuotteistamista luomalla ja kokeilemalla erilaisia maatilapäivätoiminnan asiakaskonsepteja Keski-Suomen kunnissa.</p> <p>Integroivan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli tutkia, mitkä maatilaympäristön tekijät edistävät ikääntyneiden muistisairaiden osallisuuden kokemusta, ja tarkastella niitä Inhimillisen toiminnan mallin näkökulmasta. Tavoitteena oli kerätä tietoa ja tuoda näyttöä hoivamaatilatoiminnan hyödyistä liittyen osallisuuden kokemukseen.</p> <p>Tuloksissa ilmeni, että useat maatilaympäristön tekijät ovat yhteydessä ikääntynei- den muistisairaiden osallisuuden kokemuksen muodostumiseen. Maatalan toiminnal- lisessa ympäristössä tärkeitä tekijöitä olivat maatalan päivittäiset toiminnot, eläimiin liittyvät toiminnot sekä aikataulu ja ohjelma. Sosiaalisessa ympäristössä korostui eläi- met sekä vuorovaikutus maatalan yhteisön jäsenien välillä. Fyysisessä ympäristössä merkittävintä oli kodinomaisuus.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta maatalan toiminnallisen ympäristön olevan merkittä- vin osa hoivamaatilatoimintaa osallisuuden kokemuksen kannalta. Toiminnallisessa ympäristössä korostui kokemus olemisesta hyödyllinen osa yhteisöä, sosiaalinen ym- päristö rohkaisi vuorovaikutukseen sekä toimintaan osallistumiseen ja fyysinen ym- päristö loi kodikkaan, rennon tunnelman toiminnan perustaksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) hoivamaatilatoiminta, Green Care, osallisuus, ikääntyneet, muistisaira, toimintatera- pia		

Author(s) Hallikainen, Jenny Tossavainen, Emma	Type of publication Bachelor's thesis	Date February 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 42	Permission for web publication: x
Title of publication The Role of Farm Environment for the Social Participation of Elderly with Dementia in a Green Care Farm. An Integrated Literature Review		
Degree programme Degree Programme in Occupational Therapy		
Supervisors Heidi Kihlström-Lehtonen and Kristiina Juntunen		
Assigned by Päivä Farmilla –hanke (A Day on a Farm- project) (GeroCenter)		
Abstract <p>The proportion of elderly people in Finland will grow rapidly in the future. Memory disorders are one of the major causes of disability in the elderly population, and weakening of the functional ability interrelates with loneliness. Green Care farming aims to improve elderly people's health and well-being by offering meaningful activities, such as daily activities on a farm. The assignor of the thesis, the "Day on a Farm" – project develops and creates new client concepts for day care on Green Care farms for elderly in Central Finland.</p> <p>An integrative literature review was carried out to explore the environmental factors of a Green Care farm associated with the experiences of social participation with demented elderly people. The Model of Human Occupation was used in considering the environmental factors. The aim was to collect data and evidence concerning the benefits of Green Care Farming in experiencing social participation.</p> <p>According to the results, various environmental factors in a Green Care farm are associated with demented elderly people's experiences of social participation. In the farm's occupational environment, the most important factors were its daily activities, as well as activities with animals, the schedule and program. In the social environment, animals and interaction between the members of the farm community were emphasized, and in the physical environment, the most important factor was the home-like decoration.</p> <p>In conclusion, it can be stated that the occupational environment of a Green Care farm is the most significant part regarding demented people's experiences of social participation. The occupational environment contributed to the fact that the elderly felt themselves useful members of the community. Moreover, the social environment encouraged interaction and participation in the activities, and the physical environment created a home-like, relaxed atmosphere for the occupation.</p>		
Keywords/tags (subjects) care farming, Green Care, social participation, elderly, dementia, occupational therapy		

Sisältö

1	Uudenlaisia päivätoimintapalveluita ikääntyneille muistisairaille	3
2	Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys	5
2.1	Inhimillisen toiminnan malli	5
2.2	Ikääntyneet muistisairaavat asiakasryhmänä	6
2.3	Green Care	7
2.4	Hoivamaatilatoiminta ja maatilaympäristö.....	8
2.5	Osallisuus	10
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	13
4	Opinnäytetyön toteutus	14
4.1	Integroiva kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodina.....	14
4.2	Tiedonhaku	15
4.3	Aineiston valinta	15
4.4	Aineiston laadun arviointi.....	18
4.5	Aineiston analysointi.....	19
5	Tutkimustulokset.....	21
5.1	Fyysinen ympäristö	21
5.2	Sosiaalinen ympäristö.....	22
5.3	Toiminnallinen ympäristö.....	24
5.4	Poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet	26
6	Pohdinta ja johtopäätökset.....	26
6.1	Tulosten tarkastelu	26
6.2	Hoivamaatilatoiminnan mahdollisuudet.....	29
6.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
6.4	Jatkotutkimusehdotukset.....	31

Lähteet	33
Liitteet	38
Liite 1 Tietokannoissa käytetyt hakulausekkeet	38
Liite 2 Fyysisen ympäristön tulokset	39
Liite 3 Sosiaalisen ympäristön tulokset.....	40
Liite 4 Toiminnallisen ympäristön tulokset.....	41
Liite 5 Poliittisten, kulttuuristen ja taloudellisten olosuhteiden tulokset	42

Kuviot

Kuvio. 1 Ihmisen toiminta kuvattuna Inhimillisen toiminnan mallia mukaillen (Kielhofner 2008, 108.).....	5
Kuvio. 2 Suomalainen Green Care -toimintatapa (Luke, THL & GCF ry 2018, 4.) ...	7
Kuvio. 3 Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (Raivio & Karjalainen 2013, 17.)	11
Kuvio. 4 Esimerkki maatilapäivätoimintaan osallistuvan ikääntyneen muistisairaana osallisuuden kokemuksen muodostumisesta Inhimillisen toiminnan mallia mukaillen (Kielhofner 2008, 108.).....	13
Kuvio. 5 Flow-kaavio hakuprosessin kulusta.....	17
Kuvio. 6 Osallisuuden käsitteet	20

Taulukot

Taulukko 1 Ympäristön määritelmät Inhimillisen toiminnan mallin mukaan (Taylor & Kielhofner 2017, 96.)	9
Taulukko 2 Mukaanotto- ja poissulkukriteerit.....	16
Taulukko 3 Lopullinen aineisto	18

1 Uudenlaisia päivätoimintapalveluita ikääntyneille muistisairaille

Tulevien vuosikymmenien aikana ikääntyneiden osuus Suomen väestöstä kasvaa nopeasti, mikä nostaa myös toimintarajoitteisten henkilöiden määrää. Tästä joh-
tuen iäkkäiden toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen ovat jatkossa eri-
tyisen tärkeä tehtävä yhteiskunnalle. Vuonna 2050 neljäsosa suomalaisista on
täyttänyt 65 vuotta. Samana vuonna 80 vuotta täyttäneiden osuus on kaksinker-
tainen nykytilaan verrattuna. (Iäkkäiden toimintakyky 2016.) Suurimpia ikään-
tyneen väestön toiminnan rajoitteiden syitä ovat Alzheimerin tauti ja muut muis-
tisairaudet (Pitkälä, Valvanne & Huusko 2016). Ikääntyneistä lähes joka kymme-
nes kokee yksinäisyyttä, ja noin joka neljäs masennusoireita (Mielen hyvinvointi
2018).

Green Care –toiminta, eli ihmisten hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen
luonnon avulla on ollut viime vuosina kasvussa sekä maailmalla, että Suomessa.
Luonnon ja eläinten positiivinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin on osoitettu jo
useissa tutkimuksissa, mutta tarkentavaa tutkimusta eri asiakasryhmille ja eri
luonto- ja eläinavusteisista interventioista tarvitaan edelleen. Euroopassa ikään-
tyneille muistisairaille suunnattua hoivamaatilatoimintaa on tutkittu ja toteu-
tettu jonkin verran, kun taas Suomessa toteutettu hoivamaatilatoiminta on kes-
kittynyt kehitysvammaisiin, mielenterveyskuntoutujiin sekä pitkäaikaistyöttö-
miin. Norjassa kunnat maksavat maatilapäivätoiminnasta yksityisille maatiloille,
40 norjalaista hoivamaatila tarjosi päivätoimintaa muistisairaille vuonna 2014
(Ibsen, Eriksen & Patil 2018, 349). Alankomaissa noin 200 Green Care –maatila
tarjoaa palveluita muistisairaille (De Boer, Hamers, Zwakhalen, Tan & Verbeek
2017, 2).

Hoivamaatilat (Green Care Farms) ovat muodostuneet osana maailmanlaajuisista
kehitystä laitosmaisista ympäristöistä pienimuotoisempiin, kodinomaisempiin
hoivaympäristöihin, joiden tarkoitus on tarjota entistä asiakaslähtöisempää hoi-
toa (De Boer, Hamers, Zwakhalen, Tan, Beerens & Verbeek 2017, 57). Tavoit-
teena on tarjota ikääntyneille strukturoitua merkityksellistä ohjelmaa päiviin,

sekä sitä kautta antaa omaishoitajille mahdollisuus lepo hetkiin (De Bruin, Oosting, Tobi, Enders-Slegers, van der Zijpp & Schols 2011, 2). Lisäksi Green Care –toiminta vastaa myös kovaa vauhtia muuttuvan maatalousalan tarpeisiin. Maatalouden sekä sosiaali- ja terveystalouden yhdistäminen edistää maaseudun pysyvyyttä sekä maatalousalan kehittymistä moninaisemmaksi. (Hassink, De Bruin, Berget & Elings 2017, 1.)

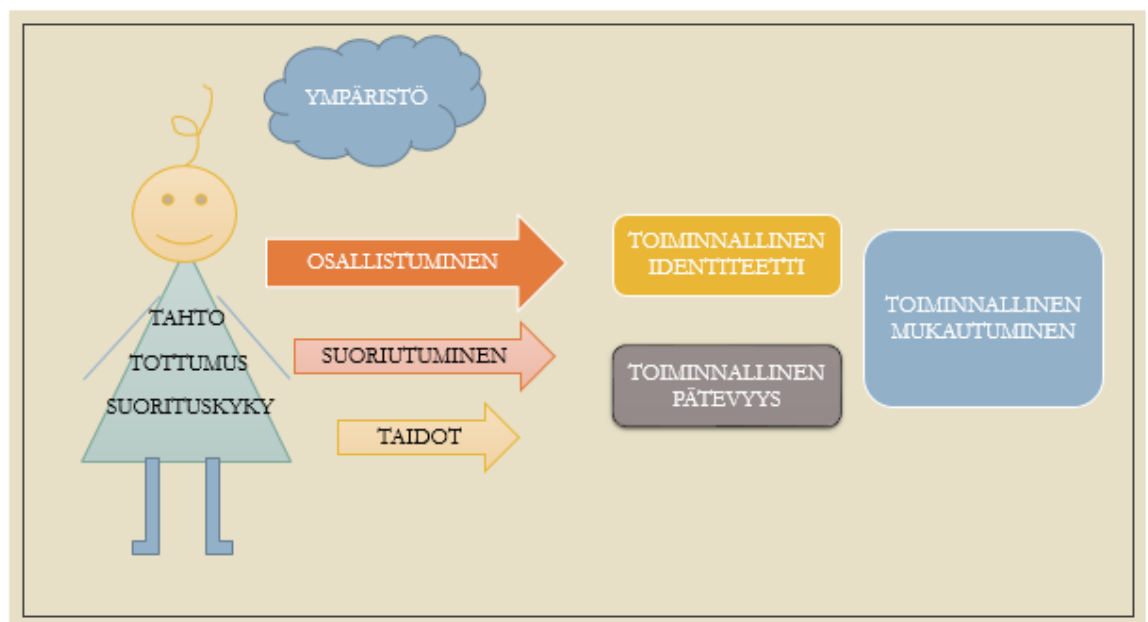
Suomessa tehdyissä opinnäytetyöissä on tutkittu muun muassa eri Green Care –menetelmien hyötyjä ikääntyneiden kuntoutuksessa (Kosomaa 2013), Green Care –toimintaa vietynä palveluasumisympäristöön (Kemppainen & Tuikka 2017), maatilaa toimintaterapian ympäristönä (Saukko & Warsell 2011) sekä kehitysvammaisten päivätoimintaa luonto- ja maatilaympäristössä (Kantoniemi 2017). Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena tuoda uutena, aikaisempaa tutkimusta tarkentavana näkökulmana tietoa maatilaympäristön merkityksestä ikääntyneiden muistisairaiden osallisuuden kokemukseen.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Hyvän vanhenemisen tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenterin syyskuussa 2018 käynnistetty Päivä Farmilla -hanke. Hankkeen tarkoituksena on jatkaa jo kehitetyn maatilapäivätoimintamallin tuotteistamista sekä lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Tavoitteena on tuotteistaa kunnista nousevien tarpeiden pohjalta erilaisia asiakaskonsepteja maatilapäivätoimintamalliin. Hankkeen aikana näitä konsepteja testataan Keski-Suomen kunnissa. (Päivä Farmilla n.d.)

2 Opinnäytetyön teorettinen viitekehys

2.1 Inhimillisen toiminnan malli

Opinnäytetyön teoriapohjana käytetään Gary Kielhofnerin Inhimillisen toiminnan mallia (Model of Human Occupation). Inhimillisen toiminnan malli on asiakas- ja toimintakeskeinen toimintaterapian teoria, joka selittää ihmisen toimintaan sitoutumista neljän elementin dynaamisen vuorovaikutuksen tuloksena. Nämä elementit ovat tahto (volition), tottumus (habituation), suorituskyyky (performance capacity) ja ympäristö (environment). (Taylor & Kielhofner 2017, 4.) Inhimillisen toiminnan malli selittää, kuinka ihminen osallistuu päivittäisiin toimintoihin saavuttaakseen toiminnallisen pätevyyden tunteen (sense of competence) sekä toiminnallisen identiteetin, eli malli selittää ihmisen toimintaan osallistumista sekä toimintaan mukautumista (Ks. kuvio 1). (Taylor & Kielhofner 2017, 24.)

Kuvio. 1 Ihmisen toiminta kuvattuna Inhimillisen toiminnan mallia mukailten (Kielhofner 2008, 108.)

Inhimillisen toiminnan malli toimii tässä opinnäytetyössä taustateoriana, joka ohjaa tutkijoiden ajattelua ihmisen toiminnasta. Taustateoria kulkee läpi opinnäytetyöprosessin tutkijoiden ajattelun tukena, sekä tuo toimintaterapeuttisen näkökulman opinnäytetyöhön. Inhimillisen toiminnan mallin avulla tutkijat jäsentävät käsitystä opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen käsitteiden merkityksestä ihmisen toiminnassa sekä käsitteiden välisistä suhteista. Erityisen tärkeänä työkaluna Kielhofnerin Inhimillisen toiminnan malli toimii tutkimusaineiston analysoinnin vaiheessa, jossa malli on tärkeässä roolissa aineistoa luokiteltaessa sekä tulosten analysoinnissa.

2.2 Ikääntyneet muistisairaat asiakasryhmänä

Etenevää muistisairautta sairastaa Suomessa arviolta 193 000 ihmistä. Muistisairaudet rappeuttavat aivoja ja heikentävät toimintakykyä, ja ne ovat tavallisimpia ikääntyneillä ihmisillä. Yleisimmät muistisairaudet ovat Alzheimerin tauti, verisuoniperäinen muistisairaus, Lewyn kappale –tauti, otsa-ohimolohkorappeuman aiheuttama muistisairaus sekä Parkinsonin tauti. Lisäksi esimerkiksi MS-tauti voi aiheuttaa muistiongelmia. (Muistisairaudet, 2017a.)

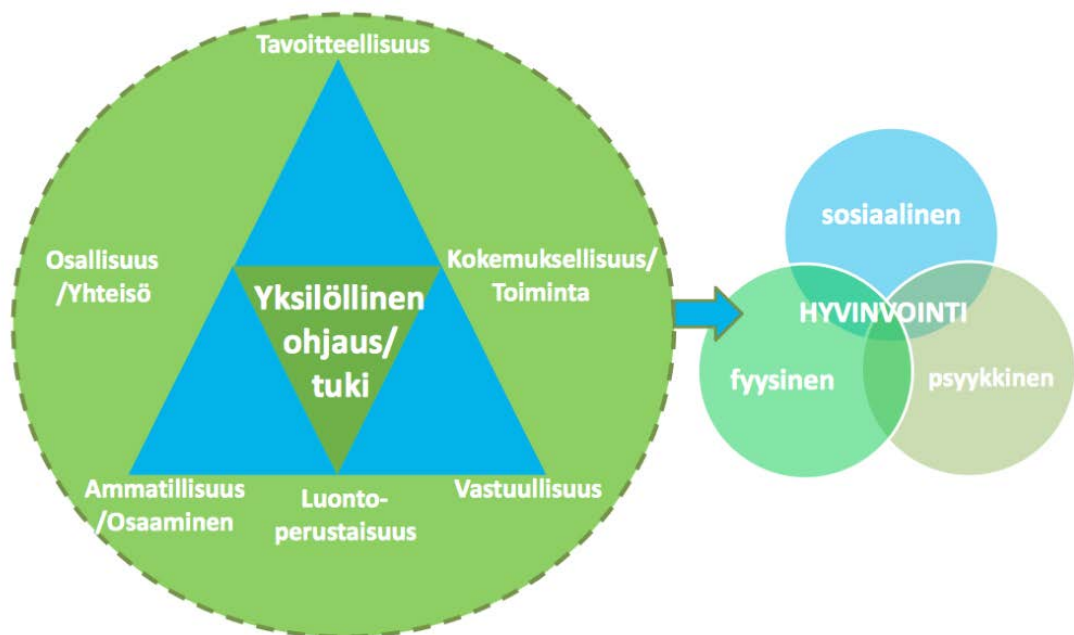
Muistisairaus heikentää merkittävästi toimintakykyä. Alzheimerin taudin oireita ovat lähimuistin häiriöt, hahmottamisen ongelmat, kielelliset vaikeudet, kätevyysvaikeudet, ajan ja paikan tajun heikkeneminen, puheen tuottamisen ja ymmärtämisen vaikeudet sekä vaikeudet erilaisten esineiden käyttämisessä (Alzheimerin tauti, 2017). Esimerkiksi verisuoniperäisessä muistisairaudessa oireisiin kuuluvat lisäksi kömpelyys ja kävelyvaikeudet (Verisuoniperäinen muistisairaus, 2015).

Käypä hoito –suosituksen mukaan muistisairaahan hoidon ja kuntoutuksen tärkeänä tavoitteena on elämänlaadun turvaaminen sairauden kaikissa vaiheissa. Hoitoon kuuluvat muistisairaahan elämäntapojen ja taustan vaaliminen, arvokkuuden ja sosiaalisen verkoston ylläpitäminen sekä autonomian turvaaminen. Muistisairaahan käytösoireiden lääkkeettömässä hoidossa voidaan hyödyntää muun muassa merkityksellisiä kokemuksia painottavia menetelmiä sekä käyttäytymisen ja vuorovaikutustapojen hallintaa tukevia menetelmiä. (Muistisairaudet

2017b.) Erholan, Alastalon ja Kehusmaan (2017, 1) mukaan itsemääräämisoikeus on tärkeää ottaa huomioon muistisairaana hoidossa. Muistisairaana ihmisen on oltava osallinen omassa hoidossaan sekä voitava elää, osallistua ja toteuttaa itseään riippumatta sairauden aiheuttamista rajoitteista.

2.3 Green Care

Green Care on tavoitteellista, ammatillista ja vastuullista toimintaa, jossa ihmisten hyvinvointia edistetään ja ylläpidetään luonnon avulla. Keskeistä Green Care-toiminnassa on ohjattu luontokokemus. Toiminnan peruselementtejä ovat luontoperustaisuus, kokemuksellisuus (toiminta) sekä osallisuus (yhteisö) (Ks. kuvio 2). Palvelut voidaan jakaa LuontoHoivaan, eli kuntouttaviin ja terveyttä edistäviin palveluihin, sekä LuontoVoimaan, eli yleistä hyvinvointia ja elämänlaatua edistäviin palveluihin. (Luke, THL & GCF ry 2018, 4-6.)

Kuvio. 2 Suomalainen Green Care -toimintatapa (Luke, THL & GCF ry 2018, 4.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään osallisuus -elementtiin. Green Care -toiminnassa osallisuuden kokemus syntyy vuorovaikutuksessa yhteisön, mielekkään tekemisen, eläinten, luontoelementtien tai ympäristön kanssa. Toiminnassa keskeistä on asiakkaan tukeminen koko toiminnan ajan osallisuuden kokemuksen

vahvistumiseksi. Green Care –toiminnassa osallisuus tarkoittaa, että ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta, hän tulee kuulluksi ja kunnioitetuksi sekä kykenee vaikuttamaan. Osallisuutta vahvistavassa tavoitteellisessa, ammatillisessa ja vastuullisessa Green Care –toiminnassa ohjaaja osaa tavoitteellisesti tukea osallisuuden kokemuksen syntymistä ottaen huomioon ympäristö- vastuullisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja asiakasvastuullisuuden sekä yhteiskuntavastuullisuuden. Osallisuuden kokemus edistää terveyttä sekä lisää toiminnan vaikuttavuutta. (Luke, THL & GCF ry 2018, 10-14.)

2.4 Hoivamaatilatoiminta ja maatilaympäristö

Hoivamaatilatoiminta (care farming) määritellään maatilantoiminnan terapeuttiseksi käytöksi, jossa tarjotaan terveys- ja sosiaalipalveluita erilaisille asiakasryhmille (Care Farming Explained 2014). Maatilalla tapahtuvan päivätoiminnan tavoitteena on tarjota merkityksellistä toimintaa sisältäviä päiviä osallistujille. Maatilapäivätoimintaan voi sisältyä esimerkiksi eläinten ruokkimista ja hoitamista, aterioiden valmistelua, kuten pöydän kattamista sekä siivoamista aterioinnin jälkeen, leivän leipomista, pyykinpesua tai käsitöiden tekoa. (Myren, Enmarker, Hellzen & Saur 2017, 269-270.)

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ihminen on dynaamisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan motivoitumiseen, organisoitumiseen ja suoriutumiseen sekä myös yksilön sisäisiin tekijöihin eli tahtoon, tottumukseen ja suorituskykyyn. Ympäristön vaikutus (environmental impact) voi olla joko ihmisen toimintaa mahdollistava tai heikentävä. Ympäristö voidaan jakaa kolmeen osaan: fyysinen, sosiaalinen ja toiminnallinen ympäristö (Ks. taulukko 1). MOHO:n mukaiset ympäristötekijät ovat tilat ja esineet, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus sekä toiminnan muodot ja tehtävät. Lisäksi ihmisen toimintaan vaikuttavat poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet. (Taylor & Kielhofner 2017, 20-26, 93-95.)

Taulukko 1 Ympäristön määritelmät Inhimillisen toiminnan mallin mukaan (Taylor & Kielhofner 2017, 96.)

Fyysinen ympäristö	Sosiaalinen ympäristö
<ul style="list-style-type: none"> • Luonnolliset ja rakennetut tilat, joissa ihmiset toimivat • Välineet ja apuvälineet, joita ihmiset käyttävät toimiessaan • Fyysinen ja kognitiivinen saavutettavuus, turvallisuus, sensoriset ominaisuudet, tilojen ja välineiden käytettävyys 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaaliset suhteet perheen, ystävien, naapureiden, kollegoiden, hoitajien ja yhteisön jäsenien välillä • Vuorovaikutuksen laatu sisältäen fyysisen, verbaalisen, kognitiivisen ja emotionaalisen tuen • Yhteisön ja yhteiskunnan asenteet ja käytännöt
Toiminnallinen ympäristö	Poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet
<ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen mielenkiinnon, roolien, kykyjen ja kulttuurin mukaiset toiminnot ja tehtävät • Toimintojen ja tehtävien vaatimukset, kuten ajoitus, struktuuri, joustavuus, jatkuvuus, pitkäjänteisyys ja kulttuurinen pätevyys • Rahoitus ja käytänteet, jotka määrittävät, mitkä toiminnot ja tehtävät ovat saatavilla, odotettuja tai vaadittuja kontekstissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttavat toiminnalliseen elämään yhdessä maantieteellisten ja ekologisten näkökulmien kanssa

Tässä opinnäytetyössä ympäristö käsittää tutkimusartikkeleissa esiintyvät maatilaympäristötekijät. Yleisesti ottaen maatilaympäristö koostuu usein monimuotoisesta rakennetusta ympäristöstä yhdessä maatalousmaan, maatilalle kuuluvan luonnon, naapuritilojen ja paikallisten maa-alueiden kanssa. Päivätoiminnalle voi olla omat erilliset tilat, tai toimintaa voidaan toteuttaa maatilalla omistajan omassa kodissa. Pihamaat ja puutarha ovat useimmiten käytössä, ja myös lähellä sijaitsevia metsiä ja järviä hyödynnetään. Hoivamaatilatoimintaa voidaan järjestää joko maatilalla, jonka painopiste on maataloustuotteiden tuottamisessa tai tilalla, jonka toiminta on keskittynyt juuri hoivamaatilatoimintaan. (Ibsen ym. 2018, 350 & 353.)

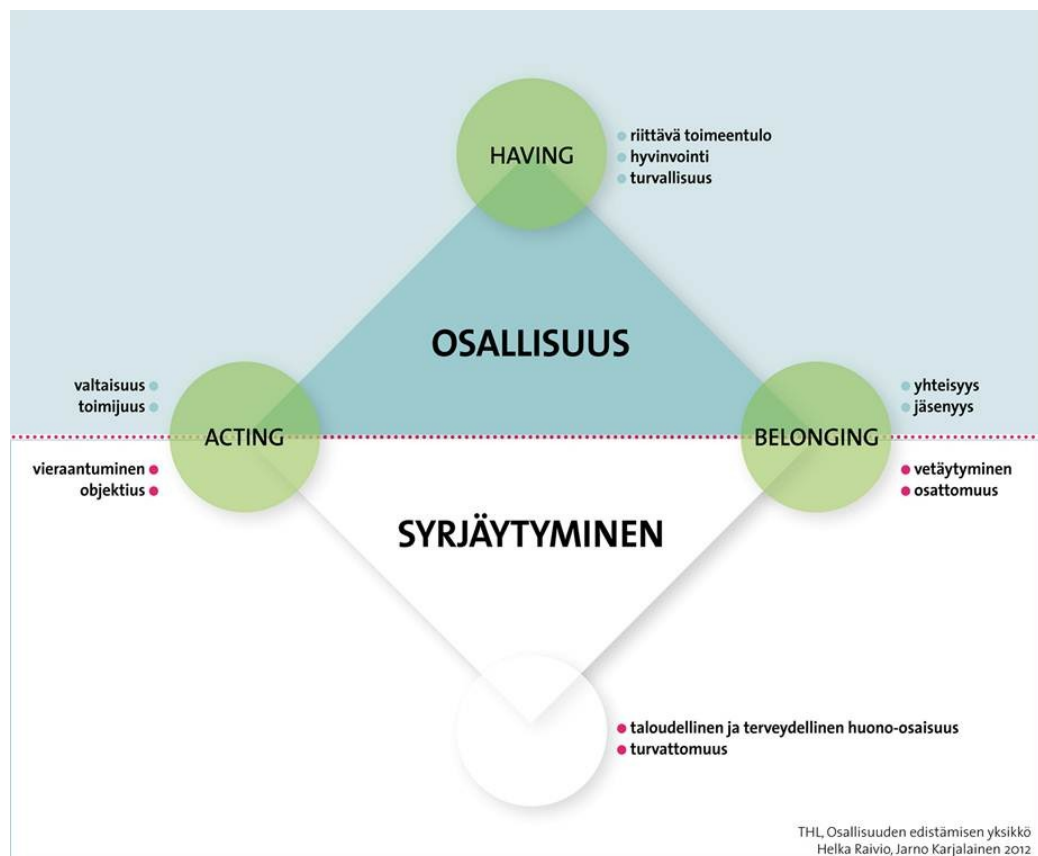
GeroCenterin aikaisemmassa hankkeessa, Hyvinvointia Maatilalta (2016-2018), kehitettiin maatilalla toteutettavaa päivätoimintamallia ikääntyneille. Maatilapäivätoiminta on yksi päivätoiminnan muoto, joka tukee ikääntyvien toimintakykyä, tarjoaa mielekästä tekemistä sekä voi edistää ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia. Toiminta koostuu maatilalla tavallisista arjen töistä, joita tehdään yhdessä maatilalla yhteisön kanssa. Hankkeessa kesällä 2017 toteutettujen päivätoimintakokeilujen tuloksiin ja kokemuksiin pohjautuen luotiin ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta -opas, jonka tarkoitus on auttaa maatalousyrittäjiä ikääntyvien maatilapäivätoiminnan järjestämisessä. (Kymäläinen, Partala, Rantanen, Hiltunen, Teittinen & Nikander 2016-2018, 2, 6.) Hyvinvointia maatilalta – hankkeeseen toteutettiin pro gradu –tutkielma maatilapäivätoiminnan merkityksestä ikääntyneille (Rantanen 2018) sekä opinnäytetyönä kirjallisuuskatsaus Green Care –toimintatapojen hyödyntämisestä muistisairaana suoritus- ja osallistumisen tukemisessa (Korkalainen & Mönkkönen 2017).

2.5 Osallisuus

Osallisuus on osallistumista, toimintaa ja olemista. Se on jotain, mikä tapahtuu ihmisten välillä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisussa osallisuus määritellään seuraavasti: *“Osallisuus on kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, jossa pystyy liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin ja elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin.”* Hyvinvoinnin lähteitä ovat sekä aineelliset, että aineettomat hyvinvointia lisäävät tekijät, kuten koulutus ja toimeentulo sekä luottamus ja luovuus. Osallisuus-käsite sisältää myös kokemuksen vaikuttamisen mahdollisuudesta oman elämän kulkuun sekä joihinkin yhteisiin asioihin. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3, 5.)

Osallisuus voidaan jakaa taloudelliseen (having), toiminnalliseen (acting) ja yhteisölliseen (belonging) osallisuuteen (Ks. kuvio 3). Ihminen kokee osallisuuden tunnetta, kun hänellä on riittävä toimeentulo ja hyvinvointi sekä turvallisuuden tunne, hän on aktiivinen toimija omassa elämässään sekä hänellä on merkityksellisiä ja tärkeitä sosiaalisia suhteita. Nämä osallisuuden ulottuvuudet nähdään osallisuutta sekä yhteiskunnallista toimintakykyä tukeviksi sekä sosiaalisen ky-

vykkyyden rakentumisen peruselementeiksi. Osallisuuden kolmion ollessa tasapainossa voidaan ajatella yksilön olevan hyvinvoiva ja kokevan osallisuutta. Osallisuuden vastapariksi määritellään syrjäytyminen. Syrjäytymisriski lisääntyy ja osallisuuden tunne vähentyy, mikäli osallisuuden ulottuvuuksiin tulee vajausta. (Raivio & Karjalainen 2013, 16-17.)

Kuvio. 3 Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (Raivio & Karjalainen 2013, 17.)

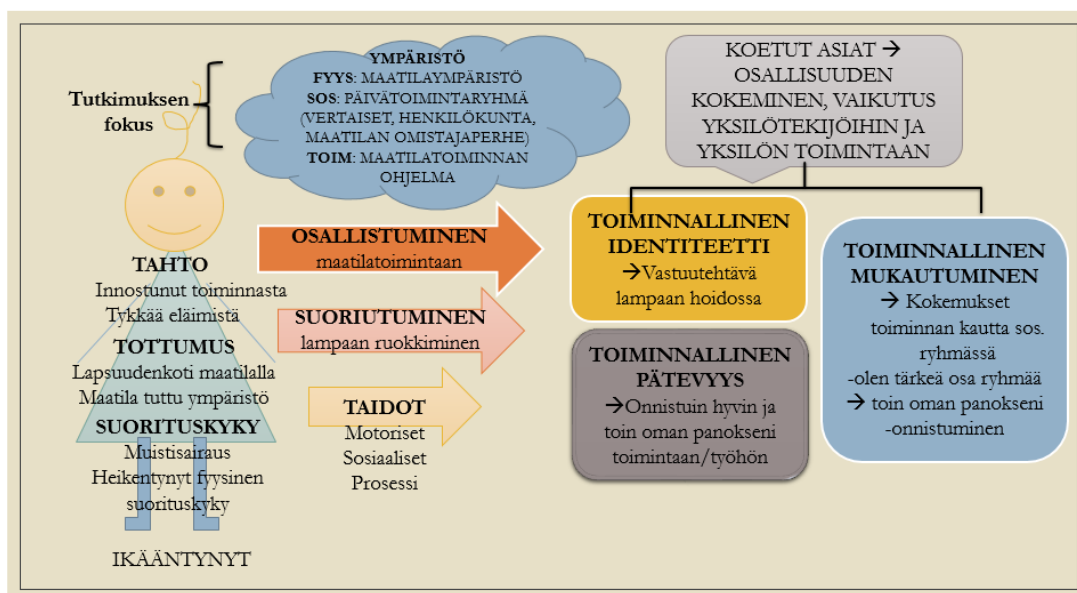
Kuten edellä mainittiin, Raivio ja Karjalainen (2013, 17) määrittelevät osallisuuden vastapariksi syrjäytymisen. Ikääntyneiden ollessa kyseessä käytetään usein termiä yksinäisyys, mitä voidaan pitää synonyyminä syrjäytymiselle. Routasalon (2016) mukaan toimintakyvyn heikkeneminen ja sosiaalinen eristyneisyys altistavat ikääntyneen yksinäisyyden kokemukselle. Ikääntyneiden yksinäisyyttä selittäviä tekijöitä ovat muun muassa masentuneisuus, pessimistinen elämänsäsenne, ystävien tapaamiseen liittyvien odotusten toteutumattomuus, yksin asuminen, leskeys, tarpeettomuuden tunne, lasten tapaamiseen liittyvien odotusten toteutumattomuus ja heikentynyt subjektiivinen terveydentila. (Routasalo 2016)

Lisäksi De Bruin, Stoop, Molema, Vaandrager, Hop ja Baan (2015, 6) toteavat, että muistisairaus johtaa usein sosiaalisen osallistumisen vähentymiseen, koska muistisairaalla voi olla vaikeuksia keskustelemisessä tai hänen läheisensä eivät tiedä, kuinka puhua muistisairaalle. Julkisella vallalla on suurin vastuu yksinäisyyttä vähentävien olosuhteiden luomisessa. Yksinäisyyden kokemusta voidaan lievittää lisäämällä turvallisuuden tunnetta, huolehtimalla tarvittavista palveluista sekä parantamalla ikääntyneen mahdollisuuksia osallistua sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Yksitoista teesiä ikääntymisestä 2015, 6.)

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan ikääntyneen muistisairaana osallisuuden kokemusta hoivamaatilatoiminnassa eli sitä, mitkä maatilaympäristön tekijät vahvistavat kokemusta osallisuudesta. Opinnäytetyötä varten tehdyn alustavan kirjallisuuskatsauksen perusteella todettiin, että hoivamaatilatoiminnasta ei ole tehty aiempaa tutkimusta osallisuuden kokemuksen näkökulmasta. Luontolähtöisiä menetelmiä yleisesti on kuitenkin tutkittu ja käytännön toteutusta suunniteltu osallisuuden näkökulma huomioiden. Tolvasen ja Jääskeläisen Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan mallin mukaan osallisuus rakentuu toimiessa yhdessä muiden kanssa luontoympäristössä. Toimiminen luonnossa ja eläinten kanssa vahvistaa arjen hallintaa, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä antaa merkityksellisyyden kokemuksia. (Tolvanen & Jääskeläinen 2016, 37.)

Inhimillisen toiminnan mallissa ei ole suoranaisesti osallisuus- käsitettä, mutta käsite on mahdollista selittää mallin avulla. Aiemmin jo mainittiin, että ihminen kokee osallisuuden tunnetta osallistuessaan toimintaan ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan toiminnallinen osallistuminen (occupational participation) on sitoutumista päivittäisen elämän toimintoihin sekä työhön tai vapaa-ajan toimintoihin. Osallistumiseen vaikuttavat ympäristön tekijät, mutta myös henkilön omat tunteet, ajatukset ja teot. Toimintaan osallistuminen taas vaikuttaa henkilön toiminnalliseen identiteettiin (occupational identity) sekä kokemukseen toiminnallisesta pätevyydestä (occupational competence). Ihmisen toimintaan osallistumisen ja sisäisten tekijöiden vuorovaikutuksen tuloksena tapahtuu toiminnallista mukautumista (occupational

adaptation). (Taylor & Kielhofner 2017, 107-108, 116-118.) Osallisuuden kokemus siis syntyy toiminnan aikana vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja vaikuttaa ihmisen ajatuksiin omasta identiteetistään ja pätevyyden tunteesta, joka edelleen vaikuttaa henkilön toimintaan jatkossa (Ks. kuvio 4).

Kuvio. 4 Esimerkki maatilapäivätoimintaan osallistuvan ikääntyneen muistisairaana osallisuuden kokemuksen muodostumisesta Inhimillisen toiminnan mallia mukaillen (Kielhofner 2008, 108.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa maatilaympäristön tekijöitä, jotka edistävät ikääntyneen muistisairaana kokemusta osallisuudesta. Saatuja tietoja hyödynnetään maatilalla toteutettavan ikääntyneiden päivätoiminnan kehittämisessä toimintaterapian näkökulmasta sekä palvelun tuotteistamisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä tietoa ja tuoda näyttöä hoivamaatilatoiminnan hyödyistä liittyen osallisuuden kokemukseen. Lisäksi yksi tärkeä tavoite on avata Green Care -toimintatavan osallisuus- käsitettä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys:

1. Mitkä maatilaympäristön tekijät edistävät ikääntyneen muistisairaana kokemusta osallisuudesta hoivamaatilatoiminnassa?

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Integroiva kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodina

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Tuomen ja Sarajärven (2018, 98) mukaan laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata sekä ymmärtää jotain ilmiötä, toimintaa tai tapahtumaa, eikä niinkään päästä tilastollisiin yleistyksiin. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on koota uutta tietoa osallisuutta edistävästä maatilaympäristön tekijöistä, jotka esiintyvät aikaisemmissa hoivamaatilatoimintaan liittyvissä tutkimuksissa. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui siis integroiva kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena on kerätä ja arvioida olemassa olevaa tietoa sekä tehdä synteesi aiemmasta tutkitusta tiedosta. Tavoitteena on koota keskeisimmät tiedot ilmiötä tutkivista aiemmista tutkimuksista sekä tunnistaa tarpeita jatkotutkimukselle. (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 107.)

Integroivan kirjallisuuskatsauksen työstäminen aloitetaan asettamalla tutkimuskysymys, johon kirjallisuuskatsauksessa haetaan vastausta. Seuraavaksi on tutkimusaineiston hankkimisen ja keräämisen vaihe, jossa valitaan asiasanat sekä niiden yhdistelmät ja tietokannat, joissa haut tehdään. Tietokannoista löytyvien julkaisujen soveltuvuus arvioidaan määriteltyjen poissulku- ja mukaanottokriteerien mukaisesti. Kun soveltuvat tutkimukset ovat valittu, aineisto kuvataan ja sen laatu arvioidaan. Tämän jälkeen aineisto analysoidaan, jolloin tieto kootaan, luokitellaan ja pelkistetään sekä esitetään ja vertaillaan. Lopulta analyysin johtopäätökset tehdään ja varmistetaan. Integroivan kirjallisuuskatsauksen päätteeksi tulokset esitetään ja tulkitaan. (Stolt ym. 2016, 111-113.) Opinnäytetyön teoriapohjana käytettävä Inhimillisen toiminnan malli kulkee mukana koko tutkimusprosessin ajan ohjaten muun muassa aineiston analysointia ja tulosten tulkintaa.

4.2 Tiedonhaku

Tiedonhaku aloitettiin hakusanojen valinnalla ja hakulausekkeen muodostamisella. Tässä vaiheessa hyödynnettiin informaation osaamista. Hakusanoja valitessa päätettiin aluksi käyttää erilaisia hoivamaatilatoimintaan liittyviä käsitteitä sekä MeSH-termejä ikääntyneille ja muistisairaille (aged, elderly, dementia, Alzheimer disease). Hoivamaatilatoimintaan liittyvät termit eivät ole vielä vakiintuneita ja termit vaihtelevat eri puolilla maailmaa, joten haussa käytettiin vapaasanaa sanoista, jotka koottiin alan nettiartikkeleista ja tutkimuksista (Green Care farm, care farming, community farm, social farm, farming for health).

Hakusanoilla tehtiin testihakuja, joiden perusteella päädyttiin tulokseen, ettei asiakasryhmän rajoittaminen hakulausekkeessa ole tarpeen, koska tutkimustietoa aiheesta on melko niukasti. Haun rajaaminen vain ikääntyneisiin tai muistisairaisiin voisi rajata haun tuloksista pois artikkeleita, joissa käsitellään aihetta monien eri asiakasryhmien näkökulmasta. Osallisuuden termi ei ole suoraan käännettävissä englanniksi ja voisi siten tuoda väärien tuloksia, joten se jätettiin hakulausekkeesta. Seuraavaksi hoivamaatilatoimintaan liittyviä hakusanoja kokeiltiin eri tietokannoissa yhdessä ja erikseen tarkoituksena kartoittaa, tuottaako sanat haluttuja tuloksia. Tässä vaiheessa hakutermeistä jätettiin pois "farming for health", koska se ei tuottanut haluttuja tuloksia, sekä termi "Green Care farm" muokattiin muotoon "farm AND Green Care". Tietokannoiksi valikoitui CINAHL, Academic Search Elite, Medline, GreenFILE ja PubMed. Lopulliset hakulausekkeet eri tietokannoissa on kuvattuna Liitteessä 1.

4.3 Aineiston valinta

Hakujen tuloksia tietokannoista lähdettiin tarkastelemaan mukaanotto- ja pois-sulkukriteerien avulla (Ks. taulukko 2). Kriteerit muodostettiin opinnäytetyön tutkimuskysymyksen pohjalta huomioiden myös tutkimuksen julkaisuvuosi, kieli sekä luotettavuus. Aineiston valinta tehtiin tietokanta kerrallaan. Ensin tutkimuksia tarkasteltiin otsikon perusteella. Tällöin karsiutui pois tutkimukset, jotka käsittelivät aiheeseen liittymättömiä teemoja tai maatilatoimintaa eri näkökulmasta, kuten maatalousyrittäjyyttä tarkastellen. Lisäksi pois jäivät tutkimukset,

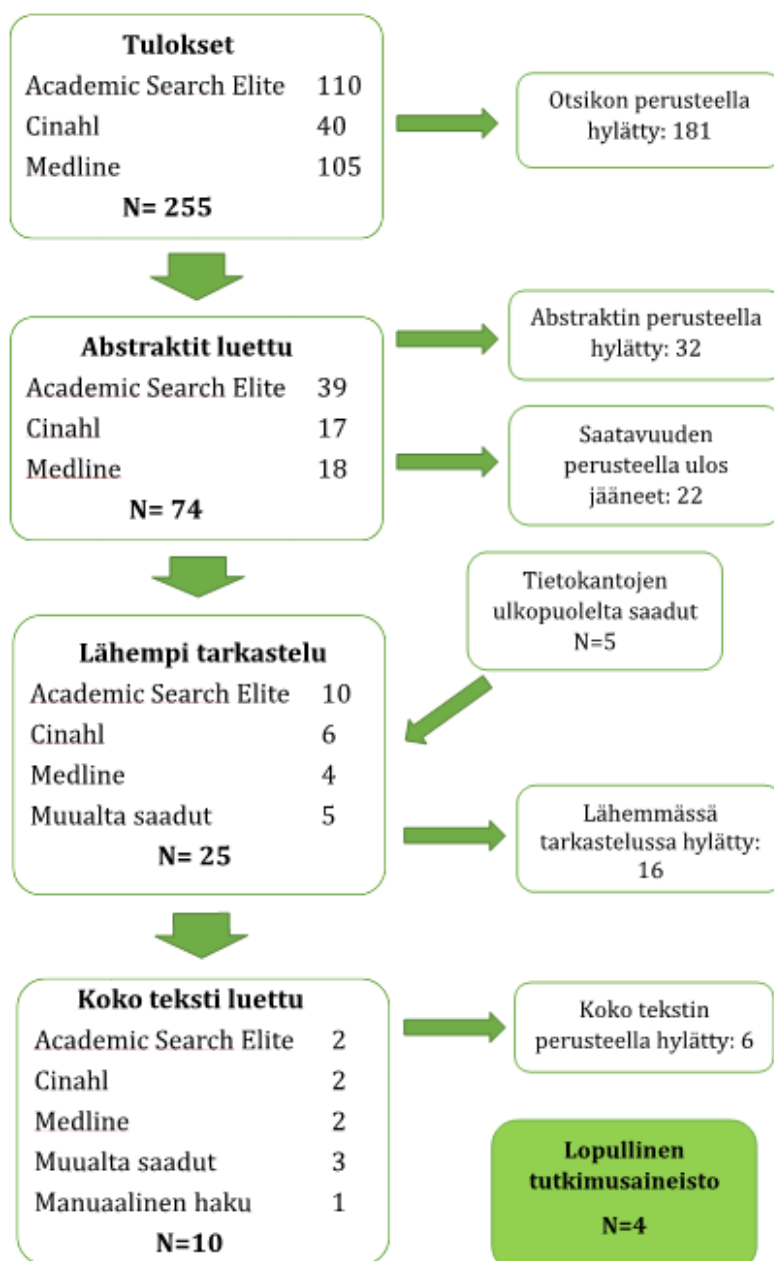
joiden kohderyhmä oli muu kuin ikääntyneet muistisairaat, tutkimukset, joissa käytetty kieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai englanti sekä tutkimusten duplikaatit. PubMed-tietokanta jätettiin myös pois aineiston otsikoiden tarkastelun jälkeen, sillä tulokset eivät tuoneet katsaukseen uutta sisältöä aikaisempien tietokantahakujen jälkeen. Otsikon perusteella pystyttiin sulkemaan pois aineistosta myös materiaalia, jotka eivät olleet tieteellisiä tutkimuksia.

Taulukko 2 Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Teemat	Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaisuvuosi	Julkaistu vuosina 2008-2018	Julkaistu ennen vuotta 2008
Kohderyhmä	Asiakasryhmänä ikääntyneet muistisairaat	Tutkimus kohdentui muihin asiakasryhmiin
Pääteema	Tutkimus käsittelee hoivamaatilatoimintaa	Tutkimus ei liity hoivamaatilatoimintaan
Näkökulma	Tutkimus käsittelee osallisuuden näkökulmaa	Tutkimuksessa ei ole mainintoja osallisuudesta
Saatavuus	Koko teksti saatavilla	Koko tekstiä ei saatavilla
Kieli	Suomi, englanti, ruotsi	Muut kielet
Tutkimuksen laatu	Tieteellinen tutkimus	Lyhyet lehtiartikkelit, tiivistelmät, julkaisuesittelyt, tutkimussuunnitelmat

Seuraavaksi luettiin jäljelle jääneiden tutkimusten abstraktit, jolloin karsittiin tutkimukset, joiden soveltuvuutta ei voitu arvioida otsikon perusteella. Tutkimuksia jätettiin pois, sillä ne eivät vastanneet tutkimuskysymykseen, kohderyhmä ei täsmännyt, artikkeli ei ollut tieteellinen tutkimus tai tutkimus oli aineistossa duplikaatti. Tämän jälkeen tutkimuksia karsiutui saatavuuden perusteella. Jos tutkimusartikkeliin ei ollut pääsyä tietokannan kautta, kokeiltiin hakua Google Scholarista artikkelin otsikolla. Google Scholarin haun avulla saatiin pääsy kolmeen tutkimukseen. Lisäksi kaksi potentiaalista tutkimusta, joihin ei ollut oikeuksia, saatiin ottamalla yhteyttä alankomaiseen tutkijaan Bram De Boeriin, joka kuuluu merkittävimpiin alan tutkijoihin. Yhteensä 25 tutkimusta tarkasteltiin lähemmin eli silmäillen mukaanotto- ja poissulkukriteerit mielessä pitäen. Tällöin karsiutui tutkimukset, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymykseen, eivät käsitelleet ikääntyneitä muistisairaita, eivät olleet tieteellisiä tutkimuksia sekä muut, kuin suomen-, englannin- tai ruotsinkieliset tutkimukset.

Koko teksti luettiin yhteensä kymmenestä tutkimuksesta. Tutkimuksista yhdeksän oli tietokantahaun tulosten perusteella valikoituneita, ja yksi oli haun ulkopuolelta toimeksiantajan vihjeen mukaan hankittu erillisellä haulla. Koko tekstin perusteella aineistosta karsiutui edelleen kuusi tutkimusta, jonka jälkeen lopulliseen aineistoon jäi neljä tutkimusta, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Koko aineiston valintaprosessi on kuvattu flow-kaaviossa (Ks. kuvio 5). Opinnäytetyön tutkimuskysymys on melko spesifi ja hyvin rajaava, joten niukasta aineiston lukumäärästä huolimatta oltiin tyytyväisiä jäljelle jääneisiin tutkimuksiin.

Kuvio. 5 Flow-kaavio hakuprosessin kulusta

4.4 Aineiston laadun arviointi

Tiedonhakuprosessin päätteeksi valikoituneiden alkuperäistutkimusten luotettavuus arvioitiin. Tutkimusartikkelien luotettavuuden arvioinnin tukena käytettiin tässä opinnäytetyössä Joanna Briggs Instituutin kriteeristöjä (Kriittinen arviointi 2019). Valikoituneet tutkimukset olivat kaikki laadullisia, joten luotettavuuden arviointiin käytettiin laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin tarkoitettua kriteeristöä. Arviointi tehtiin kahden tutkijan toimesta. Kaikki tutkimusartikkelit täyttivät luotettavuuden kriteerit integroivan kirjallisuuskatsauksen vaatimusten mukaisesti.

Lopullinen tutkimusaineisto koostuu neljästä laadullisesta tutkimuksesta, jotka ovat julkaistu vuosina 2015-2018. Tutkimukset ovat pääosin alankomaisia, mutta yksi tutkimus on pohjoismainen (Norja ja Ruotsi). Tutkimuksista yksi käsittelee hoivakoteja (3), kaksi päivätoimintaa (1 & 4) sekä yksi yleisesti hoivamaatiloja (2).

Taulukko 3 Lopullinen aineisto

Tutkimus	Tekijät, julkaisuvuosi	Tarkoitus
1.The Influence of Place on Everyday Life: Observations of Persons with Dementia in Regular Day Care and at the Green Care Farm	Gunn Eva Solum Myren, Ingela Enmarker, Ove Hellzen & Ellen Saur 2017 Norja & Ruotsi	Kuvailla ympäristön vaikutusta muistisairaiden jokapäiväiseen elämään kahdessa eri päivätoimintaympäristössä, hoivamaatilalla sekä tavallisessa päivätoiminnassa.
2. Exploring the Role of Farm Animals in Providing Care at Care Farms	Jan Hassink, Simone R. De Bruin, Bente Berget & Marjolein Elings 2017 Alankomaat	Kuvailla maatilan eläinten roolia sekä aktiviteetteja, joissa eläimiä voidaan hyödyntää hoivamaatiloilla, ja hyötyjä erilaisten eläinten kanssa vuorovaikutuksessa olemisesta eri asiakasryhmien kohdalla.
3. Innovating dementia care; implementing characteristics of green care farms in other long-term care settings	Yvette Buist, Hilde Verbeek; Bram de Boer & Simone R. de Bruin 2018 Alankomaat	Tutkia, mitä hoivamaatilojen tekijöitä voidaan hyödyntää muissa muistisairaiden pitkäaikaishoitoympäristöissä.
4. Green Care Farms: An Innovative Type of Adult Day Service to Stimulate Social Participation of People with Dementia	Simone R. de Bruin, Annerieke Stoop, Claudia C. M. Molema, Lenneke Vaandrager, Peter J. W. M. Hop & Caroline A. Baan 2015 Alankomaat	Tarkastella sekä lisätä ymmärrystä hoivamaatilalla tapahtuvan päivätoiminnan merkityksestä muistisairaiden sosiaaliseen osallistumiseen.

4.5 Aineiston analysointi

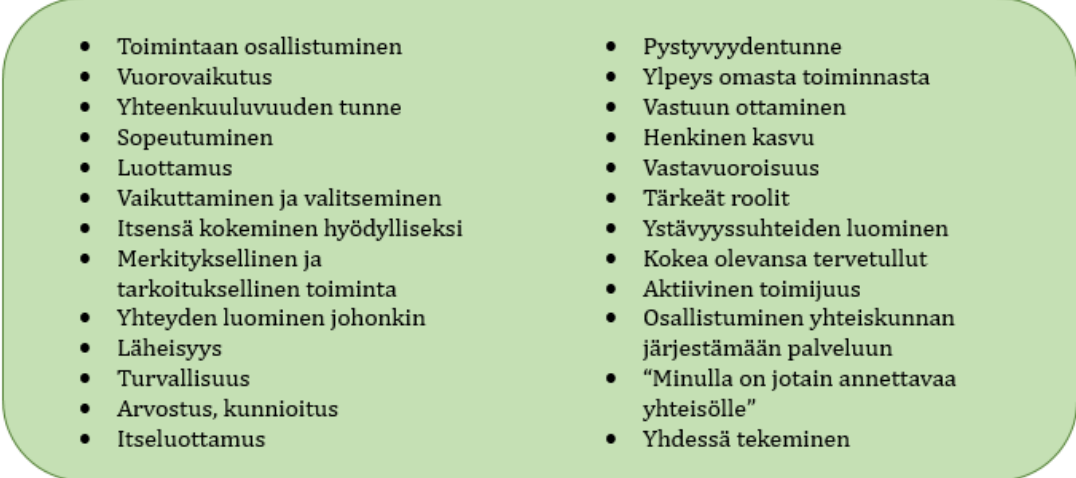
Alkuperäistutkimusten valikoitumisen sekä niiden laadun arvioinnin jälkeen alkaa aineiston käsittelyn vaihe. Tässä vaiheessa tutkija tutustuu aineistoonsa ja sen luonteeseen, joka vaikuttaa aineiston ja sen tulosten käsittelymenetelmän ja esittelytavan valintaan. Käsittelymenetelmän valintaan vaikuttavat tutkimuksen tarkoitus, valittu tutkimusaineisto sekä katsauksen tavoitteena oleva tieto. (Stolt ym. 2016, 80-81.)

Aineiston käsittelymenetelmäksi valikoitui kuvaileva luokittelu, jonka tarkoituksena on kuvata ilmiö rajaten, perustellen ja jäsentäen teoreettisesta tai kontekstuaalisesta näkökulmasta. Kuvailevan luokittelun tavoitteena on saada selville, mitä ilmiöstä tiedetään, mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet sekä niiden väliset suhteet. (Stolt ym. 2016, 86.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitkä maatilaympäristön tekijät edistävät ikääntyneen muistisairaana kokemusta osallisuudesta hoivamaatilatoiminnassa. Tarkoituksena on poimia tutkimusartikkeleista ilmauksia, joissa kuvataan ikääntyneen muistisairaana osallisuuden kokemusta liittyen maatalan ympäristötekijöihin.

Aineiston luokittelun muodoksi valikoitui deduktiivinen analyysirunko, jolloin aineisto luokitellaan ennalta määrätyn teorian mukaisesti. Lisäksi aineiston analysoinnissa käytettiin induktiivista, eli aineistolähtöistä analyysirunkoa, osallisuuden ilmausten tunnistamiseksi. (Stolt ym. 2016, 86.) Opinnäytetyön taustateorian toimiva Inhimillisen toiminnan malli toimii myös aineiston luokittelua ohjaavana teoriana. Tarkoituksena on kuvata ympäristötekijöiden ja osallisuuden yhteyttä Inhimillisen toiminnan mallin mukaisesti. Analyysirunko muodostettiin taulukon muodossa Inhimillisen toiminnan mallin määrittelemien ympäristötekijöiden mukaisesti; fyysinen ympäristö eli tilat ja esineet, sosiaalinen ympäristö eli sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus, toiminnallinen ympäristö eli toiminnan muodot ja tehtävät sekä poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet.

Lisäksi taulukkoon koottiin osallisuuteen liittyviä ilmauksia induktiivisesti. Aikaisemmin tässä opinnäytetyössä osallisuus määriteltiin muun muassa osallistumiseksi, toiminnaksi ja olemiseksi, joksikin, mikä tapahtuu ihmisten välillä.

Koska osallisuus on koettu asia, sitä on haasteellista määritellä aineistosta. Aineistoa tarkastellessa ja sitä verrattaessa aikaisemmin kuvattuun osallisuuden määritelmään löydettiin seuraavia käsitteitä, jotka voidaan tulkita osallisuuden kokemukseen liittyviksi:

-
- Toimintaan osallistuminen
  - Vuorovaikutus
  - Yhteenkuuluvuuden tunne
  - Sopeutuminen
  - Luottamus
  - Vaikuttaminen ja valitseminen
  - Itsensä kokeminen hyödylliseksi
  - Merkityksellinen ja tarkoituksellinen toiminta
  - Yhteyden luominen johonkin
  - Läheisyys
  - Turvallisuus
  - Arvostus, kunnioitus
  - Itseluottamus
  - Pystyvyydentunne
  - Ylpeys omasta toiminnasta
  - Vastuun ottaminen
  - Henkinen kasvu
  - Vastavuoroisuus
  - Tärkeät roolit
  - Ystävyys-suhteiden luominen
  - Kokea olevansa tervetullut
  - Aktiivinen toimijuus
  - Osallistuminen yhteiskunnan järjestämään palveluun
  - "Minulla on jotain annettavaa yhteisölle"
  - Yhdessä tekeminen

Kuvio. 6 Osallisuuden käsitteet

Analyysirungon muodostamisen jälkeen alkuperäistutkimuksista poimitaan merkityksellisiä kuvauksia ilmiöstä. Kuvaukset ovat lauseita tai asiakokonaisuuksia, jotka on löydettävissä tiivistelmästä, tuloksista, pohdinta- tai johtopäätösosiosista. (Stolt ym. 2016, 86.) Stolt ym. ohjeiden mukaisesti aineistosta poimittiin kuvaukset, joissa mainittiin ikääntyneen muistisairaana kokemus osallisuudesta maatilaympäristössä. Kuvauksessa täytyi ilmetä sekä osallisuuden kokemus sekä sen kannalta merkityksellinen ympäristötekijä. Poimitut kuvaukset ryhmiteltiin taulukkoon ympäristötekijöiden mukaan sekä osallisuuden kokemusta kuvaavan selitteen kera.

5 Tutkimustulokset

Tässä luvussa analysoidaan kirjallisuuskatsauksen tuloksia Inhimillisen toiminnan mallin ympäristötekijöiden ja osallisuuden määritelmän mukaisesti. Tulokset kuvataan ympäristön osa-alue kerrallaan, kaikki tulokset ovat kuvattuna myös liitteissä 2, 3, 4 ja 5 taulukon muodossa. Kirjallisuuskatsauksen lopulliseen aineistoon valikoituneiden tutkimusartikkelien osallistujat olivat ikääntyneitä muistisairaita, jotka osallistuvat päivätoimintaan Green Care –maatilalla tai asuvat Green Care –maatilahoivakodissa. Tässä luvussa ikääntyneistä muistisairaista käytetään termiä osallistujat.

5.1 Fyysinen ympäristö

The meals were eaten around the old kitchen table, and since it was a bit too small, participants and staff had to sit closely together. A “spin-off” effect of this was that all of them naturally touched each other; conversations took place about everyday life, with scattered comments about passing the butter, jam, cheese, etc. (Myren ym. 2017, 266)

Tämä kappale käsittelee kirjallisuuskatsauksen aineiston tuloksia fyysisen ympäristön osalta. Fyysinen ympäristö sisältää Inhimillisen toiminnan mallin mukaan luonnolliset ja rakennetut tilat, joissa ihmiset toimivat, välineet ja apuvälineet, joita ihmiset käyttävät toimiessaan sekä fyysisen ja kognitiivisen saavutettavuuden, turvallisuuden, sensoriset ominaisuudet ja tilojen ja välineiden käytettävyyden (Kielhofner & Taylor 2017, 96). Tuloksia fyysiseen ympäristöön liittyen löytyi vain tutkimuksesta 1 (Myren ym. 2017) sekä hieman tutkimuksesta 3 (Buist, Verbeek, De Boer & De Bruin 2018). Keskeisiä teemoja olivat kodinomaisuus, sisustus, sisätilat ja ulkotilat.

Kodinomaisuus ja maatilaympäristön luonnollisuus edistivät osallistujien tyytyväisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä helpotti sopeutumista ympäristöön. Tutkimuksessa 1 (Myren ym. 2017) maatilalla avotakka oli suosittu oleskelupaikka, ja sen luona oli mahdollista myös vetäytyä omaan rauhaan. Kotoiset lei-

omisen ja kahvin tuoksut sekä äänet, kuten musiikki radiosta, edistivät luonnollista vuorovaikutusta. Lisäksi lintulauta herätti keskustelua linnuista ja niiden aktiivisuudesta. Vanhanaikainen **sisustus** herätti osallistujissa muistelua ja keskustelua. Tutkimuksessa 1 (Myren ym. 2017) maatilan vanha, pieni ruokapöytä, jonka ympärillä osallistujat ja henkilökunta istuivat lähekkäin ruokaillen kiireettömästi, sai aikaan keskustelua, luonnollisen kosketuksen ja sitä kautta läheisen ja turvallisen kontaktin, joka loi luottamusta ja kunnioitusta. Tiiviissä pöydässä henkilökunnan oli helppo huomioida jokainen osallistuja. (Myren ym. 2017)

Sisätilat maatilalla antoivat osallistujille mahdollisuuden valita ja vaikuttaa siihen, haluavatko olla muiden seurassa vai vetäytyä välillä omiin oloihin (Myren ym. 2017). **Ulkotiloissa** ulkoilma, muiden aktiivisten ihmisten sekä liikkeen ja elämän näkeminen (seeing movement) kannusti osallistumaan toimintaan ja keskusteluihin sekä kertomaan tarinoita.

5.2 Sosiaalinen ympäristö

Lettie (a participant) starts to prepare breakfast after just entering the day care. Helen one of the staff, says: 'Have you already started with the breakfast preparations? That is so great! Do you need help?' -- Shortly after, Dina, another of the participants, asks if there is any need for the help. Helen says she could help by cutting cucumbers and tomatoes in slices. After a while all three of them are humming to the same melody on the radio, while they prepare the breakfast table. (Myren ym. 2017, 268-269)

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan sosiaalinen ympäristö sisältää sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutuksen muun muassa perheen, ystävien, naapureiden, kollegoiden, hoitajien ja yhteisön jäsenien välillä. Sosiaalista ympäristöä tutkittaessa on huomioitava vuorovaikutuksen laatu, joka muodostuu tarjotusta fyysisestä, verbaalisesta, kognitiivisesta ja emotionaalisesta tuesta. Ihmisen toiminnan kannalta merkityksellistä on myös yhteisön ja yhteiskunnan asenteet sekä käytännöt. (Kielhofner & Taylor 2017, 96.)

Maatilan sosiaalinen ympäristö koostuu aineiston mukaan hoivamaatilatoimintaan osallistuvista ikääntyneistä muistisairaista eli osallistujista, henkilökunnasta

sisältäen maatilalan omistajaperheen sekä hoitohenkilökunnan, muista maatilalla työskentelevistä henkilöistä, kuten vapaaehtoisista, maatilalan naapurustosta sekä maatilalan eläimistä. Keskeisimmät teemat aineiston tuloksissa olivat maatilalan eläimet, vuorovaikutus maatilayhteisössä sekä henkilökunta.

Maatilalan eläimillä oli aineistossa suuri merkitys ikääntyneen muistisairaana osallisuuden kokemuksen muodostumiseen (Myren ym. 2017; Hassink ym. 2017). Maatilalla vapaana kulkevat lemmikkieläimet, erityisesti koira, kannustivat ottamaan kontaktia sekä loivat rennon tunnelman, jossa osallistujat kokivat itsensä tervetulleeksi (Myren ym. 2017; Hassink ym. 2017). Eläimet loivat kotioisan ympäristön, jossa osallistujat kokivat kiintymystä ympäristöönsä. Eläimet koettiin rehellisiksi ja vilpittömiksi, joten vuorovaikutus eläinten kanssa mahdollisti osallistujille kokemuksia yhteyden luomisesta, vastavuoroisuudesta, lämmöstä ja läheisyydestä, turvallisuuden tunteesta, arvostuksesta ja luottamuksesta sekä sitoutumisesta. Eläinten kanssa saadut kokemukset loivat keskustelulle aiheita, joka edisti osallistujien välistä vuorovaikutusta. Osallistujien yhteinen kiinnostus eläimiin lisäsi kontaktin ottamista ja keskusteluja maatilalan yhteisössä sekä edisti ystävyys-suhteiden kehittämistä sekä hoivamaatilalla, että sen ulkopuolella. Yhteinen kiinnostus eläimiin edisti myös osallistujien yhteenkuuluvuuden tunnetta. Eläinten läsnäolo sekä aiemmat kokemukset ja tottumukset eläinten kanssa toimimisesta motivoivat osallistumaan päivätoimintaan sekä toimintoihin maatilalla. (Hassink ym. 2017.)

Vuorovaikutus maatilayhteisössä- teema muodostui, sillä maatilalla tehtävien toimintojen aikana maatilayhteisön jäsenien välille syntyi vuorovaikutusta, joka edisti osallistujien osallisuuden kokemusta. Esimerkiksi yhdessä tehty aterioiden valmistelu mahdollisti vuorovaikutuksen osallistujien sekä osallistujien ja henkilökunnan välillä. Yhdessä tekeminen edisti osallistujien sitoutumista toimintaan sekä lisäsi läheisyyttä osallistujien ja henkilökunnan välillä. (Myren ym. 2017.) Toisten auttaminen toiminnan aikana lisäsi osallistujan kokemusta siitä, että hän oli jostain vastuussa sekä häntä arvostetaan siitä hyvästä. (De Bruin ym. 2015.) Liittyminen merkityksellisiin toimintoihin tapahtui dialogin kautta. Lisäksi aineistosta ilmeni, että yhden osallistujan ryhtyminen toimintaan sai muutkin innostumaan mukaan toimintaan, kuten aamiaisen valmistamiseen. (Myren ym.

2017.) Päivätoiminnassa oli mahdollista ystävystyä myös maatilalla työskentele-
viin naapurustossa asuviin vapaaehtoistyöntekijöihin, joiden kanssa osallistujat
olivat juoneet kahvia, valmistelleet aterioita ja ajaneet polkupyörällä. (De Bruin
ym. 2015.)

Maatilalla työskentelevän henkilökunnan ja osallistujien välinen vuorovaiku-
tus hoivamaatilatoiminnassa oli luonnollista ja spontaania. Vuorovaikutus sisälsi
myös fyysisiä elementtejä, kuten halaamista ja kädestä pitämistä. Vuorovaiku-
tusta kuvattiin tasavertaiseksi, johon vaikutti henkilökunnan pukeutuminen
omiin vaatteisiin sen sijaan, että he olisivat pukeutuneet työvaatteisiin ja nimi-
kyltteihin. (Myren ym. 2017.) Henkilökunnan jäsenet antoivat osallistujille koh-
dennettuja tehtäviä, jolloin osallistujien oli mahdollista kokea olevansa merkityk-
sellinen osa yhteisöä. Tämä lisäsi yhteisön välistä vuorovaikutusta sekä yhteen-
kuuluvuuden tunnetta. (De Bruin ym. 2015.)

5.3 Toiminnallinen ympäristö

*And the fact that you are working with your hands, and are enjoying
yourself. And that you have the feeling that you are doing a proper job.
People are not being busy, but they do something meaningful. I think
that is really important. (De Bruin ym. 2015, 6-7)*

Tässä kappaleessa käsitellään aineiston tuloksia toiminnallisen ympäristön
osalta. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan toiminnallinen ympäristö sisältää
ihmisen mielenkiinnon, roolien, kykyjen ja kulttuurin mukaiset toiminnot ja teh-
tävät sekä niiden vaatimukset. Lisäksi toiminnalliseen ympäristöön sisältyy ra-
hoitus ja käytänteet, jotka määrittävät, mitkä toiminnot ja tehtävät ovat saata-
villa, odotettuja tai vaadittuja kontekstissa. (Kielhofner & Taylor 2017, 96) Maati-
lan ympäristön osa-alueista (fyysinen, sosiaalinen, toiminnallinen, poliittinen,
kulttuurinen, taloudellinen) toiminnalliseen ympäristöön liittyviä mainintoja löy-
tyi aineistosta eniten. Keskeisimmät teemat aineiston tuloksissa olivat maatilalla
päivittäiset toiminnot sekä eläimiin liittyvät toiminnot. Lisäksi tuloksia löytyi liit-
tyen maatilapäivän aikatauluun ja ohjelmaan.

Maatilan päivittäiset toiminnat –teemassa osallistuminen maatilan päivittäisiin töihin, kuten aterioiden valmisteluun sekä eläinten ruokkimiseen ja hoitamiseen liittyi osallistujien kokemukseen olevansa hyödyllinen sekä oman työpanoksen arvostamiseen (Myren ym. 2017). Jokapäiväiset, merkitykselliset maatilan työt ja rutiinit, jotka ilmaantuvat päivän aikana, liittyivät seuraavanlaisiin osallisuuden ilmiöihin: sitoutuminen, vastuullisuus, vastavuoroisuus ympäristön kanssa, olla aktiivinen toimija ympäristössä, kokea olevansa osa jotain ja tekevänsä jotain, millä on tarkoitus, mahdollisuus tehdä mitä haluaa ja pystyy, itsetuottamus sekä kokemus siitä, että minulla on jotain annettavaa yhteisölle. Tällaisia jokapäiväisiä töitä tai rutiineja olivat esimerkiksi ikkunoiden pesu, lattioiden lakaiseminen, rikkaruohojen kitkeminen, kasvien istuttaminen, rakennusten maalaaminen, puiden pilkkominen sekä aitojen rakentaminen. (Buist ym. 2018; De Bruin ym. 2015.) Kokemus siitä, että ”tekee oikeaa työtä” tai vapaaehtoistyötä lisäsi sosiaalista osallistumista (De Bruin ym. 2015). Lisäksi se, että maatilan toiminnolla oli jokin todellinen tarkoitus, sai osallistumaan toimintaan (Buist ym. 2018).

Eläimiin liittyvät toiminnat –teemassa korostui eläinten kanssa toimimisen tuoma itsetuottamus. Eläinten tarjoamat hyödylliset ja merkitykselliset toiminnot sekä ”oikeat työt”, kuten eläinten hoitaminen, liittyivät osallistujien henkiseen kasvuun ja kokemukseen olevansa hyödyllinen, sekä lisäsi osallistujien itsetuottamusta, vastuuta sekä motivaatiota, ja tarjosi osallistujille roolin hoivan tarjoajana. Haastavat toiminnot ja odottamattomat tilanteet eläinten kanssa lisäsivät itsetuottamuksen lisäksi myös rohkeutta ja pystyvyydentunnetta. Suurten eläinten kanssa työskentely kasvatti edellä mainittujen lisäksi osallistujien ylpeydetunnetta, kun taas pienten eläinten kanssa toimiminen loi turvallisuutta, lämpöä ja yhteyttä. Eläinten pysyvyys ja samojen eläinten hoitaminen pitkään auttoi osallistujia luomaan eläimiin yhteyden. (Hassink ym. 2017.)

Aikataulu ja ohjelma –teemaan liittyviä tuloksia löytyi kahdesta tutkimuksesta (Myren ym. 2017; Hassink ym. 2017). Kummassakin tutkimuksessa kävi ilmi, että aikataulujen ja ohjelman joustavuus ja spontaanius antoi osallistujille mahdollisuuden vaikuttaa päivän aktiviteetteihin, mahdollisuuden oma-aloitteiseen tekemiseen sekä aikaa ottaa kontaktia eläimiin. Lisäksi ohjelman joustavuus antoi

osallistujille mahdollisuuden joko osallistua toimintaan tai olla välillä tekemättä mitään.

5.4 Poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet

Edellä kuvattujen ympäristön osa-alueiden lisäksi myös poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet sekä sosiaaliset asenteet vaikuttavat toiminnalliseen elämään yhdessä maantieteellisten ja ekologisten näkökulmien kanssa (Kielhofner & Taylor 2017, 93). Tämän kirjallisuuskatsauksen aineistosta voitiin tulkita tuloksia poliittisiin ja kulttuurisiin olosuhteisiin liittyen, mutta mainintoja taloudellisista olosuhteista aineistosta ei löytynyt.

Green Care -päivätoiminta ja -hoivakoti ovat kirjallisuuskatsauksen aineistossa yhteiskunnan järjestämiä palveluita. Voidaan siis tulkita, että tutkimusaineiston osallistujat ovat tai haluavat olla osa yhteiskuntaa osallistumalla hoivamaatilatoimintaan. (Myren ym. 2017; Hassink ym. 2017; Buist ym. 2018; De Bruin ym. 2015.) Tutkimusten 2 (Hassink ym. 2017) ja 4 (De Bruin ym. 2015) mukaan maatilalla osallistujalle ennestään tuttu kulttuuri sekä maatilalla vallitseva rento ilma-
piiri, johon kuuluu eläimet, tilavuuden tunne, kiireettömyys ja tutut toiminnot motivoivat osallistumaan Green Care -hoivamaatilatoimintaan. Maatilan toimintakulttuuri, esimerkiksi eläinten hyvä kohtelu (maatilan omistajien toimesta), saa osallistujat kokemaan, että myös heitä kohdellaan maatilalla hyvin ja kunnioittaen (Hassink ym. 2017).

6 Pohdinta ja johtopäätökset

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa maatilaympäristön tekijöitä, jotka edistävät ikääntyneiden muistisairaiden kokemusta osallisuudesta, sekä avata Green Care -toimintatavan osallisuus -käsitettä. Tavoitteena oli kerätä tietoa ja

tuoda näyttöä hoivamaatilatoiminnan hyödyistä liittyen osallisuuden kokemukseen. Integroivan kirjallisuuskatsauksen lopulliseksi aineistoksi jäi neljä hoivamaatilatoimintaa käsittelevää tutkimusta, joissa ikääntyneet muistisairaat osallistuivat päivätoimintaan Green Care –maatilalla tai asuvat Green Care –maatila-hoivakodissa. Aineistosta etsittiin tutkimuskysymykseen vastaavia mainintoja maatilaympäristön tekijöistä sekä osallisuudesta. Tutkimuskysymys oli: “Mitkä maatilaympäristön tekijät edistävät ikääntyneen muistisairaana kokemusta osallisuudesta hoivamaatilatoiminnassa?”.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että useat maatilaympäristötekijät ovat yhteydessä ikääntyneiden muistisairaiden osallisuuden kokemuksen muodostumiseen. Ympäristön osa-alueita ei voida täysin erottaa toisistaan, ja siten aineistosta löytyneiden tulosten jakaminen osa-alueisiin ei ole yksiselitteistä. Osallisuuden kokemuksen voidaan ajatella muodostuvan ihmisen toimiessa eri ympäristön osa-alueissa samanaikaisesti. Esimerkiksi Myren ym. (2017) tutkimuksessa kuvattiin tilanne, jossa osallistuja A oli menossa talliin (*fyysinen ympäristö*) ruokkimaan kissoja (*toiminnallinen ympäristö*), ja osallistuja B pyysi saada liittyä mukaan (*sosiaalinen ympäristö*). Kyseisessä tilanteessa nousee esiin kolme merkittävää ympäristön osa-aluetta.

Toiminnallinen ympäristö

Aineistosta löydettiin eniten tuloksia liittyen toiminnalliseen ympäristöön, mistä voidaan päätellä maatilaympäristön toiminnallisen ympäristön olevan osallisuuden kokemuksen kannalta merkittävin osa hoivamaatilatoimintaa. Maatilaympäristössä ympäristössä korostui osallistujan kokemus siitä, että hän on osa jotain yhteisöä ja hänen toimintansa on hyödyllistä. Lisäksi korostui itseluottamuksen ja pystyvyydentunteen vahvistuminen. Mielekkäiden, itseluottamusta vahvistavien toimintojen löytyminen voi liittyä siihen, että hoivamaatiloilla on usein tavallista päivätoimintaympäristöä laajempi valikoima erilaisia aktiviteetteja, joista ikääntyneen voi olla helpompi löytää juuri omiin kiinnostuksiinsa ja kykyihinsä sopivia toimintoja (De Bruin, Oosting, Van Der Zijpp, Enders-Slegers & Schols 2010, 121). Osallistuminen maatilaympäristön toimintoihin sai ikääntyneen muistisairaana

kokemaan olevansa hyödyllinen jäsen yhteisössä, että hänellä on annettavaa yhteisölle ja, että hänen työtään arvostetaan. Se, että toiminnot maatilalla olivat oikeita maatilalan arkeen kuuluvia töitä, sai ikääntyneelle muistisairaalle aikaan kokemuksen siitä, että hän tekee ”oikeaa työtä” ja jotain, jolla on tarkoitus.

Sosiaalinen ympäristö

Seuraavaksi eniten tuloksia aineistosta löydettiin maatilalla sosiaaliseen ympäristöön liittyen. Sosiaalisessa ympäristössä osallisuuden kokemuksen muodostumisen kannalta merkityksellisintä oli vuorovaikutus eläinten ja maatilalla toimivien ihmisten kanssa. Maatilalla sosiaalisessa ympäristössä korostui eläinten rooli luottamuksellisen ilmapiirin luojana, jolloin osallistujan oli mahdollista kokea olonsa tervetulleeksi. Eläimet rohkaisivat osallistujia vuorovaikutukseen ja motivoivat toimintaan. Muiden osallistujien aktiivisuus ja yhdessä käyty keskustelut edistivät ikääntyneen muistisairaalan toimintaan ryhtymistä sekä toimintaan sitoutumista. De Boerin ym. (2017, 7) mukaan toimintaan sitoutuminen sekä sosiaalinen vuorovaikutus ovat yhteydessä parempaan elämänlaatuun.

Fyysinen ympäristö

De Bruinin ym. (2009, 53) mukaan ikääntyneiden terveydenhuollossa laitospaikkaset yksiköt ovat muuttumassa kodinomaisempiin ja pienimuotoisempiin yksiköihin, joissa tärkeinä elementteinä ovat ilmapiiri, luonto, eläimet ja yksityisyys. Tämän opinnäytetyön tuloksissa hoivamaatilatoiminnassa osallisuuden kokemuksen muodostumisen kannalta erityisen tärkeää oli kodinomainen ympäristö, jossa osallistujan oli mahdollista olla kuin kotonaan. Lisäksi ympäristö herätti luottamuksen ja yhteenkuuluvuuden tunnetta maatilalla yhteisössä, jolloin sopeutuminen oli nopeaa ja luonnollinen vuorovaikutus mahdollista. Fyysinen ympäristö mahdollisti toimintoihin osallistumisen tai vetäytymisen omaan rauhaan. Ulkotilojen ja luonnon elementtien merkityksen odotettiin korostuvan enemmän aineistossa. Vaikka maatilalla ulkona vallistavia ympäristötekijöitä ei juurikaan eritelty aineistossa, ne ovat maatilalla päivittäisten toimintojen perustana.

Poliittinen, kulttuurinen ja taloudellinen ympäristö

Poliittisen, kulttuurisen ja taloudellisen ympäristön osalta merkittävintä on se, että hoivamaatilatoiminnan kautta osallistujat ovat tai haluavat olla osa yhteiskuntaa palveluun osallistumisen muodossa. Kulttuurisen ympäristön osalta huomattavaa on, että maatilantutku kulttuuri ja rento ilmapiiri voivat olla syy osallistua päivätoimintaan ylipäättään.

6.2 Hoivamaatilatoiminnan mahdollisuudet

Alun perin opinnäytetyössä asiakasryhmänä oli hoivamaatilatoimintaan osallistuneet ikääntyneet yleisesti, koska tutkimusta ei haluttu rajata mihinkään tiettyyn diagnoosiin. Alustavassa kirjallisuuskatsauksessa tuli kuitenkin ilmi, että lähes kaikki hoivamaatilatoimintaan osallistuneita ikääntyneitä käsittelevät tutkimukset olivat rajattu muistisairaisiin. Lopulliseen tutkimusaineistoon rajautuneissa tutkimuksissa oli kaikissa asiakasryhmänä ikääntyneet muistisairaat, joten opinnäytetyön asiakasryhmäksi rajattiin ikääntyneet muistisairaat. On kuitenkin otettava huomioon, että toimintakyvyn heikkenemistä tapahtuu myös ikääntyneillä ilman muistisairauden diagnoosia, ja Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun mukaan myös yksinäisyys on suuri ja vaikea ongelma monille ikääntyneille diagnoosiin katsomatta (Yksitoista teesiä ikääntymisestä 2015, 6). Tämän tutkimuksen tulosten voidaan siis ajatella olevan hyödyksi myös ikääntyneille yleisesti.

Vaikka useat tutkimukset osoittavat hoivamaatilatoiminnan hyödylliseksi, on otettava huomioon, että toiminta ei sovellu kaikille ikääntyneille. Maatilaympäristössä voi olla myös rajoitteita ja stressitekijöitä; esimerkiksi eläinten kanssa toimiminen ei sovi allergisille tai niitä pelkääville. Maatila ympäristönä ei ole kaikille mielekäs ja houkutteleva, joten maatilapäivätoiminnan voidaan ajatella olevan juurikin vaihtoehtoinen palvelu tavallisen päivätoiminnan rinnalle. De Bruinin ym. (2015, 9) mukaan maatilapäivätoiminta on erityisen merkittävä palvelu niille ikääntyneille muistisairaille, jotka eivät osallistuisi päivätoimintaan ollenkaan, mikäli tarjolla olisi vain tavallista päivätoimintaa. Useissa tutkimuksissa

(De Bruin ym. 2015; De Bruin ym. 2011) hoivamaatilatoiminnan osallistajat olivat suurimmaksi osaksi miehiä. Maatilapäivätoiminta voisi siis olla erityisesti miehille tavallista päivätoimintaa houkuttelevampi vaihtoehto.

Viime aikoina tutkimusta on tehty myös maatilaympäristön elementtien siirtämisestä tavallisiin hoivaympäristöihin. De Bruinin ym. (2015, 9) mukaan joitain maatilaympäristön elementtejä, kuten merkitykselliset toiminnat, ulkoilu, fyysinen toiminta ja vihreä ympäristö, voidaan siirtää tavallisiin hoivaympäristöihin. Voidaan kuitenkin pohtia, onko kyseisten elementtien positiiviset vaikutukset yhtä merkittäviä vietyinä laitospäivätoimintaan, sillä maatilaympäristö on niin ainutlaatuinen ja nämä elementit kuuluvat sinne luonnollisesti.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Hyvä tieteellinen käytäntö ohjasi tutkimusprosessin eettisyyttä ja luotettavuutta. Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen tutkija suunnittelee, toteuttaa ja raportoi tutkimuksensa laadukkaasti sekä noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Opinnäytetyöprosessissa on noudatettu tiedeyhteisön toimintatapoja, jotka edellyttävät tutkimustyön tekijältä rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa sekä esittämisessä, mutta myös tutkimuksia ja niiden tuloksia arvioitaessa. Tutkimuseettisen lautakunnan ohjeiden mukaisesti tutkimusta tehdessä on kunnioitettu muiden tutkijoiden tekemiä tutkimuksia, joka näkyy käytännössä asianmukaisissa viittauksissa sekä tutkimustulosten kuvailussa siten, etteivät asiasisältö tai tulokset muutu. (TENK 2012, 6-7)

Tutkimus toteutettiin kahden tutkijan yhteistyössä, joka lisää Stolt ym. (2016) mukaan tutkimuksen luotettavuutta sekä minimoi virheitä. Kahden tutkijan itsenäinen työskentely ja sen jälkeen tehty yhteinen työskentely mahdollistaa tutkimuksen kannalta relevanttien alkuperäistutkimusten löytämisen sekä luotettavan tutkimusten laadun arvioinnin. Stolt ym. suosittelee myös aineiston käsittelyn tehtäväksi vähintään kahden tutkijan toimesta luotettavuuden lisääminen perusteena. (Stolt ym. 2016, 64, 67, 80) Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset luettiin ja luotettavuus arvioitiin kummankin tutkijan toimesta. Koska kaikki tutkimukset olivat englanninkielisiä, eivätkä tutkijoiden omaa äidinkieltä, oli erityisen tärkeää

keskustella tuloksista yhdessä. Tuloksia sekä niiden eri tulkintoja pohdittiin yhdessä ja selvitettiin ne palaamalla luettuun tutkimukseen. Aineistoa läpikäydessä oltiin erityisen tarkkoja siitä, että tutkimustulokset vastaavat tutkimuskysymykseen; tutkimuksen tuli sisältää sekä mainintoja maatilaympäristöstä, että sen yhteyksistä aikaisemmin määriteltyihin osallisuuden ilmaisuihin.

Tutkimuksen heikkoutena voidaan pitää sitä, että tutkijat tekivät ensimmäistä kertaa integroivaa kirjallisuuskatsausta. Tämä otettiin kuitenkin huomioon jo tutkimuksen tekovaiheessa noudattamalla tarkasti Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä -kirjan (Stolt ym. 2016) ohjeita. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin kirjan ohjeiden mukaisesti vaihe vaiheelta. Lopullisen aineiston neljä tutkimusta sopivat kaikki Joanna Briggs Instituutin laatimiin luotettavuuden kriteereihin (Kriittinen arviointi 2019).

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Koska tämän tutkimuksen alkuperäisessä aineistossa tutkimusnäkökulma ei ollut ikääntyneiden muistisairaiden osallisuudessa, jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista saada samasta aiheesta havainnointitutkimus, jossa aineisto kerättäisiin hoivamaatilatoiminnasta juuri osallisuuteen liittyen. Lisäksi havainnoimalla voitaisiin tutkia maatilaympäristön merkitystä myös muihin terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueisiin. Alustavan kirjallisuuskatsauksen sekä varsinaisen integroivan kirjallisuuskatsauksen perusteella tutkimukset ovat pääosin toteutettu haastatteluina, joten havainnointitutkimukset voisivat tuoda uudenlaista tietoa aiheesta.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tuloksissa maatilaympäristön luontoelementtien sekä ulkoympäristön osuudet jäivät odotettua pienemmiksi. Lisätutkimusta olisi siis mielenkiintoista saada siitä, miten luontoelementit, ja erityisesti luonto maatilaympäristössä, vaikuttavat osallisuuden kokemukseen.

Tämän tutkimuksen asiakasryhmänä olivat ikääntyneet muistisaira, mutta tärkeää olisi saada tutkimustietoa maatilaympäristön hyödyistä myös muille asia-

kasryhmille, kuten ikääntyneille, joiden toimintakyky on heikentynyt ikääntymisen tuomien muutosten vuoksi sekä omaishoitajille. Lisäksi olisi hyvä saada tietoa hoivamaatilatoiminnan ennaltaehkäisevistä vaikutuksista ikääntymisen tuomaan toimintakyvyn heikkenemiseen.

Lähteet

Alzheimerin tauti. 2017. Muistiliitto. Viitattu 4.2.2019. <http://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/muistihairiot-ja-sairaudet/muistisairaudet/alzheimerin-tauti/>

Buist, Y., Verbeek, H., De Boer, B & De Bruin, S. R. 2018. Innovating dementia care; implementing characteristic of green care farms in other long-term care settings. International psychogeriatrics, 2018, 1-12. Viitattu 30.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, Cinahl

Care Farming Explained. 2014. Kuvaus hoivamaatila-toiminnasta Care Farming UK:n www-sivuilla. Viitattu 4.2.2019 <https://www.carefarminguk.org/care-farming-explained>

De Boer, B. Hamers, J., Zwakhalen, S., Tan, F., Beerens, H. & Verbeek, H. 2017. Green care farms as innovative nursing homes, promoting activities and social interaction for people with dementia. Journal of the American Medical Directors Association International psychogeriatrics, 2017, 18, 55-71. Viitattu 4.2.2019. <https://janet.finna.fi/>, Academic Search Elite

De Boer, B., Hamers, J.P.H., Zwakhalen, S.M.G., Tan, F.E.S. & Verbeek, H. 2017. Quality of care and quality of life of people with dementia living at green care farms: a cross-sectional study. BMC Geriatrics, 2017, 17, 155. Viitattu 4.2.2019. <https://janet.finna.fi/>, Cinahl

De Bruin, S., Oosting, S., Kuin, Y., Hoefnagels, E.C.M., Blauw, Y.H., De Groot, C.P.G.M. & Schols, J.M.G.A. 2009. Green Care Farms Promote Activity Among Elderly People With Dementia. Journal Of Housing For the Elderly, 2009, 23, 4. Viitattu 29.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, Cinahl

De Bruin, S., Oosting, S., Tobi, H., Enders-Slegers, M.-J., van der Zijpp, A. & Schols, J. 2011. Comparing day care at green care farms and at regular day care facilities with regard to their effects on functional performance of community-dwelling older people with dementia. Dementia, 11, 4, 503-519. Viitattu 4.2.2019. <https://janet.finna.fi/>, Cinahl.

De Bruin, S., Oosting, S., van der Zijpp, A., Enders-Slegers, M. & Schols, J. 2010. The concept of green care farms for demented elderly: an integrative framework. Dementia: the International Journal of Social Research and Practice, 2010, 9, 79-128. Viitattu 29.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, Cinahl.

De Bruin, S. R., Stoop, A., Molema, C. C. M., Vaandrager, L., Hop, P. J. W. M. & Baan, C. A. 2015. Green Care Farms: An Innovative Type of Adult Day Service to

Stimulate Social Participation of People With Dementia. *Gerontology & Geriatric Medicine*, 2015, 1-10. Viitattu 30.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, Medline

Hassink, J., De Bruin, S. R., Berget, B. & Elings, M. 2017. Exploring the Role of Farm Animals in Providing Care at Care Farm. *Animals*, 2017, 7, 45. Viitattu 29.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, Academic Search Elite.

Ibsen, T.L., Eriksen, S. & Patil, G.G. 2018. Farm-based day care in Norway – a complementary service for people with dementia. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*, 2018, 11, 349-358. Viitattu 28.1.2019. <https://janet.finna.fi/>, MedLine.

Isola, A., Kaartinen H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, R. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.9.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Iäkkäiden toimintakyky. 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 4.2.2019. <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/vaeston-toimintakyky/iakkaiden-toimintakyky>

Kantoniemi, S. 2017. Päivätoimintakokeilu luonto- ja maatilaympäristössä. Opinnäytetyö, AMK. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu, sosionomin koulutusohjelma. Viitattu 5.11.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137441/Kantoniemi_Sanni-Maiju.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kemppainen, S. & Tuikka, L. 2017. Green Care –toiminta Palosalmikodissa. Eläinavusteinen toiminta osana asukkaiden ja työntekijöiden hyvinvointia. Opinnäytetyö, AMK. Lapin Ammattikorkeakoulu, sosiaali- terveys- ja liikunta-ala, hoitotyön koulutus. Viitattu 5.11.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136087/Tuikka_Lotta%20ja%20Kemppainen_Sonja.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Korkalainen, O. & Mönkkönen, S. 2017. Maaseudun kutsu. Kuinka Green Care –toimintatapoja voidaan hyödyntää muistisairaana henkilön suoritusten ja osallistumisen tukemisessa? Opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, sosiaali- terveys- ja liikunta-ala, toimintaterapian koulutusohjelma. Viitattu 5.11.2018. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124308/KorkalainenMonkkonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kosomaa, A. 2013. Green Care –toiminta vanhusten hoidossa ja kuntoutuksessa. Integroitu kirjallisuuskatsaus. Opinnäytetyö, AMK. Karelia Ammattikorkeakoulu,

hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 5.11.2018.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68359/Kosomaa_Anu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kriittinen arviointi. 2019. Hoitotyön tutkimussäätiö. Viitattu 10.1.2019.

<http://hotus.fi/jbi-fi/kriittinen-arviointi>

Kymäläinen, L., Partala, S., Rantanen, V., Hiltunen, A., Teittinen, O. & Nikander, R. 2016-2018. Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta. Hyvän vanhenemisen tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenter. Viitattu 14.9.2018.

https://hyvinvointiamaatilalta.files.wordpress.com/2018/03/ikaantuvien_hyvinvointia_tukeva_maatilapaivatoiminta.pdf

Luke, THL & GCF ry. 2018. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja. Luonnonvarakeskus, Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos ja Green Care Finland ry. Verkkojulkaisu. Viitattu 18.9.2018.

<http://www.gcf Finland.fi/tiedostopankki/503/green-care-tyokirja-2018.pdf>

Mielen hyvinvointi. 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2019.

<https://thl.fi/fi/web/ikaantuminen/hyvinvointia-vanhuuteen/mielen-hyvinvointi>

Erhola, K., Alastalo, H. & Kehusmaa, S. 2017. Muistisairaana kokemus itsemääräämisoikeuden toteutumisesta. Tutkimuksesta tiiviisti 29. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 28.1.2019.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135313/URN_ISBN_978-952-302-924-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Muistisairaudet. 2017a. Muistiliitto. Viitattu 28.1.2019.

<http://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/>

Muistisairaudet. 2017b. Käypä hoito –suositus. Suomalaisen lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri –yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen lääkäriseura Duodecim. Viitattu 28.1.2019.

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi50044#K1>

Myren, G., Enmarker, I., Hellzen, O. & Saur, E. 2017. The Influence of Place on Everyday Life: Observations of Persons with Dementia in Regular Day Care and at the Green Care Farm. Health, 2017, 9, 261-278. Viitattu 4.2.

2019 <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2465421/Myren.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Pitkälä, K., Valvanne, J. & Huusko, T. 2016. Geriatria (e-kirja). Artikkelit Toimintakyky vanhuudessa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 4.2.2019. <https://www.oppiportti.fi/op/ger04201/do>

Päivä Farmilla. Ikäihmisten maatilapäivätoiminnan asiakaskonseptien kehittäminen osaksi vanhuspalveluita –hanke. N.d. Kuvaus Päivä Farmilla -hankkeesta hankkeen nettisivuilla. Hyvän vanhenemisen tutkimus- ja kehittämiskeskus GeroCenter. Viitattu 14.9.2018. <https://paivafarmilla.wordpress.com/tietoa-hankkeesta/>

Rantanen, V. 2018. Maatilapäivätoiminnan merkitys ikääntyneille. Gerontologian ja kansanterveyden pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 5.11.2018. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58098/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201805252771.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ravio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Taina Era (toim.): Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Viitattu 28.1.2019. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Routasalo, P. 2016. Geriatria (e-kirja). Artikkelit Ikääntyneiden yksinäisyyden kokemukseen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 28.1.2019. <https://www.oppiportti.fi/op/ger03804/do>

Saukko, E. & Warsell, M. 2011. "Tos tulee enemmän sitä elämisen makuu." Maatila toimintaterapian ympäristönä. Opinnäytetyö, AMK. Metropolia Ammattikorkeakoulu, toimintaterapian koulutusohjelma. Viitattu 5.11.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38173/Saukko_Elisa-Warsell_Martina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Turku: Turun Yliopisto.

Taylor, R. R. & Kielhofner, G. 2017. Kielhofner's model of human occupation. Theory and application. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health.

TENK (Tutkimuseettinen neuvottelukunta). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tolvanen, T. & Jääskeläinen, A. 2016. Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan malli. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen –teemajulkaisu 1/3. Luontoa elämään! Toimintakykyä ja osallisuutta luontolähtöisillä menetelmillä ja palveluilla –hanke. Rovaniemi: Lapin Ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.9.2018.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121778/B%2019%202016%20Tolvanen%20Jaaskelainen%20teemajulkaisu%201.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Verisuoniperäinen muistisairaus. 2015. Muistiliitto. Viitattu 28.1.2019.

<http://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/muistihairiot-ja-sairaudet/muistisairaudet/verisuoniperainen-muistisairaus/>

Yksitoista teesiä ikääntymisestä. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 30.1.2019. <https://stm.fi/documents/1271139/1408010/Kokeneet+ja+viisaat+-raportti.pdf/110cc96d-7312-424f-b39c-029da6f8d6c0>

Kuvioiden lähteet:

Kielhofner, G. 2008. Model Of Human Occupation. Fourth Edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health.

Luke, THL & GCF ry. 2018. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja. Luonnonvarakeskus, Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos ja Green Care Finland ry. Verkkojulkaisu. Viitattu 18.9.2018.

<http://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/503/green-care-tyokirja-2018.pdf>

Ravio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa.

Teoksessa Taina Era (toim.): Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Viitattu 28.1.2019.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Liitteet

Liite 1 Tietokannoissa käytetyt hakulausekkeet

Cinahl	"care farm*" OR (farm* AND "green care") 40 tulosta
Academic Search Elite	"care farm*" OR (farm* AND "green care") OR "social farm*" 110 tulosta
Medline	"care farm*" OR (farm* AND "green care") OR "social farm*" OR "community farm*" 104 tulosta
GreenFILE	"care farm*" OR (farm* AND "green care") OR "social farm*" OR "community farm*" 37 tulosta
PubMed	(care farm*) OR ((farm OR farming OR farms) AND "green care") OR (social farm*) OR (community farm*) 56 tulosta

Liite 2 Fyysisen ympäristön tulokset

FYYSINEN YMPÄRISTÖ	
YMPÄRISTÖTEKIJÄ	OSALLISUUDEN ILMAUS
<p>KODINOMAISUUS</p> <p>KODINOMAISUUS, LUONNOLLISUUS (TUTKIMUS 1)</p> <p>AVOTAKKA (1)</p> <p>LINTULAUTA (1)</p> <p>HAJUT (LEIPOMINEN, KAHVI), ÄÄNET (MUSIIKKI RADIOSTA) (1)</p>	<p>Tyytyväisyys, yhteenkuuluvuuden tunne, helppo sopeutua (1)</p> <p>Suosittu oleskelupaikka, mahdollisuus ve- täytyä omaan rauhaan (1)</p> <p>Herättää keskustelua linnuista ja niiden ak- tiivisuudesta (1)</p> <p>Luonnollinen vuorovaikutus, keskustelu (1)</p>
<p>SISUSTUS</p> <p>VANHANAIKAINEN SISUSTUS (1)</p> <p>VANHA, PIENI RUOKAPÖYTÄ, JONKA YMPÄRILLÄ OSALLISTUJAT JA HENKILÖKUNTA ISTUVAT LÄHEKKÄIN (JA KIIREETÖN RUOKAILU) (1)</p>	<p>Herättää keskustelua ja muistelua (1)</p> <p>Keskustelu, luonnollinen kosketus, jokainen osallistuja voidaan huomioida, läheinen ja turvallinen kontakti, luottamus ja kunnioi- tus (1)</p>
<p>SISÄTILAT</p> <p>MAHDOLLISUUS OLLA MUIDEN SEURASSA TAI VETÄYTYÄ OMIIN OLOIHIN (1)</p>	<p>Vaikuttaminen, valitseminen (1)</p>
<p>ULKOTILAT</p> <p>ULKOILU, LIIKKEEN JA ELÄMÄN NÄKEMINEN (SEEING MOVEMENT), MUIDEN AKTIIVISTEN IHMISTEN NÄKEMINEN (3)</p>	<p>Toimintaan osallistuminen, keskustelu, tari- noiden kertominen (3)</p>

Liite 3 Sosiaalisen ympäristön tulokset

SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ	
YMPÄRISTÖTEKIJÄ	OSALLISUUDEN ILMAUS
ELÄIMET	
MAATILAN KOIRA JA SEN HOITAMINEN, MUUT VAPAANA KULKEVAT LEMMIKKIELÄIMET (1,2)	Kannustaa ottamaan kontaktia (1,2), kokea olevansa tervetullut, rento tunnelma (2)
VUOROVAIKUTUS ELÄINTEN KANSSA (ELÄIMET OVAT REHELLISIÄ JA VILPITTÖMIÄ) (2)	Yhteyden luominen, lämpö, läheisyys, turvallisuus, vastavuoroisuus, arvostus, sitoutuminen, luottamus (2)
KOKEMUKSET ELÄINTEN KANSSA (2)	Vuorovaikutus ihmisten kanssa (2)
ELÄINTEN LUOMA KOTOISA YMPÄRISTÖ (2)	Kiintyminen ympäristöön (2)
ELÄINTEN LÄSNÄOLO (AIEMMAT KOKEMUKSET JA TOTTUMUKSET ELÄINTEN KANSSA TOIMIMISESTA) (2)	(Päivä)toimintaan osallistuminen (2)
ELÄIMET = YHTEINEN KINNOSTUKSENKOHDDE (2)	Kontaktit, keskustelut, ystävyyssuhteiden kehittäminen (sekä hoivamaatilalla että sen ulkopuolella), yhteenkuuluvuuden tunne (2)
HENKILÖKUNTA (SIS. MAATILAN OMISTAJAT JA HOIVAHENKILÖKUNTA)	
MAATILAN HENKILÖKUNNALLA EI ERITYISIÄ TYÖVAATTEITA JA NIMILAPPUJA: TASAVERTAISUUS (1)	Luonnollinen ja spontaani vuorovaikutus osallistujien ja henkilökunnan välillä, kädestä pitäminen ja halaaminen (1)
MAATILAN HENKILÖKUNTA ANTAA KOHDENNETTUA TEHTÄVIÄ (4)	Sosiaalinen vuorovaikutus, yhteenkuuluvuuden tunne (4)
VUOROVAIKUTUS MAATILAYHTEISÖSSÄ	
ATERIOIDEN VALMISTELU YHDESSÄ (1)	Yhteistyö ja sitoutuminen osallistujien välillä, henkilökunnan ja osallistujien läheisyys, yhdessä tekeminen (1)
LIITTYMINEN AKTIVITEETTEIHIN DIALOGIN KAUTTA (1)	Merkityksellinen toiminta (1)
TOISTEN AUTTAMINEN (4)	Vastuullisuus, arvostus (4)
KONTAKTIT LÄHELLÄ ASUVIEN VAPAAEHTOISTEN KANSSA (KAHVIN JUOMINEN, ATERIOIDEN VALMISTELU, PYÖRÄILY HEIDÄN KANSSA) (4)	Yhdessä tekeminen, vuorovaikutus (4)
YKSI ALOITTA A TOIMINNAN, JOHON MUUTKIN INNOSTUVAT LÄHTEMÄÄN MUKAAN (1)	Yhdessä tekeminen, yhteinen juttu, vuorovaikutus (1)

Liite 4 Toiminnallisen ympäristön tulokset

TOIMINNALLINEN YMPÄRISTÖ	
YMPÄRISTÖTEKIJÄ	OSALLISUUDEN ILMAUS
<p>AIKATAULU JA OHJELMA</p> <p>AIKATAULUJEN JA OHJELMAN JOUSTAVUUS JA SPONTAANIUS (1,2)</p>	<p>Mahdollisuus vaikuttaa päivän aktiviteetteihin, mahdollisuus oma-aloitteiseen tekemiseen, voi joko tehdä tai olla tekemättä (1,2) Aikaa ottaa kontaktia eläimiin (2)</p>
<p>MAATILAN PÄIVITTÄISET TOIMINNAT</p> <p>MAATILAN PÄIVITTÄISIIN TÖIHIN (ATERIOIDEN VALMISTELU, ELÄINTEN RUOKKIMINEN JA HOITAMINEN) OSALLISTUMINEN (1)</p> <p>JOKAPÄIVÄISET, MERKITYKSELLISET TOIMINNAT, JOTKA ILMAANTUVAT PÄIVÄN AIKANA + RUTIINIT (ruoan valmistelu, ikkunoiden pesu, lattioiden lakaisu, rikkaruohojen kitkeminen, kasvien istuttaminen, eläinten hoitaminen, rakennusten maalaaminen, puiden pilkkominen, aitojen rakentaminen) (3,4)</p> <p>TOIMINNOILLA ON JOKIN TARKOITUS (3)</p> <p>MAHDOLLISUUS TEHDÄ "OIKEAA TYÖTÄ": KOKEA TEKEVÄNSÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ TAI OIKEAA TYÖTÄ (4)</p>	<p>Itsensä kokeminen hyödylliseksi, oman työpanoksen arvostaminen (1)</p> <p>Sitoutuminen, vastuullisuus, vastavuoroisuus ympäristön kanssa, olla aktiivinen toimija ympäristössä (3), Itsensä kokeminen hyödylliseksi, kokea olevansa osa jotain, tehdä jotain millä on tarkoitus, mahdollisuus tehdä mitä haluaa ja mitä pystyy, itseluottamus, minulla on jotain annettavaa yhteisölle (4)</p> <p>Osallistuminen toimintaan (3)</p> <p>Sosiaalinen osallistuminen (4)</p>
<p>ELÄIMIIN LIITTYVÄT TOIMINNAT</p> <p>ELÄINTEN TARJOAMAT HYÖDYLLISET JA MERKITYKSELLISET TOIMINNAT SEKÄ "OIKEAT TYÖT" (KUTEN ELÄINTEN HOITAMINEN) (2)</p> <p>ELÄINTEN TARJOAMAT HAASTAVAT TOIMINNAT, ODOTTAMATTOMAT TILANTEET (2)</p> <p>SUURTEN ELÄINTEN KANSSA TOIMIMINEN (2)</p> <p>PIENTEN ELÄINTEN KANSSA TOIMIMINEN (2)</p> <p>PYSYVYYS, SAMOJEN ELÄINTEN HOITAMINEN PITKÄÄN (2)</p>	<p>Itseluottamus, vastuu, henkinen kasvu, rooli hoivan tarjoajana, motivaatio, itsensä kokeminen hyödylliseksi (2)</p> <p>Itseluottamus, rohkeus, pystyvyyden tunne (2)</p> <p>Ylpeydetunne, itseluottamus, minä pystyn tähän (2)</p> <p>Turvallisuus, lämpö, yhteys (2)</p> <p>Yhteyden luominen eläimiin (2)</p>

Liite 5 Poliittisten, kulttuuristen ja taloudellisten olosuhteiden tulokset

POLIITTISET, KULTTUURISET, TALOUDELLISET OLOSUHTEET	
YMPÄRISTÖTEKIJÄ	OSALLISUUDEN ILMAUS
YHTEISKUNNAN PALVELUT	
GREEN CARE PÄIVÄTOIMINTA, YHTEISKUNNAN JÄRJESTÄMÄ PALVELU (1,2,4)	Osallistuminen yhteiskunnan järjestämään palveluun (1,2,4)
GREEN CARE -HOIVAKOTI, YHTEISKUNNAN JÄRJESTÄMÄ PALVELU (3)	Osallistuminen yhteiskunnan järjestämään palveluun (3)
MAATILAN KULTTUURI	
MAATILAN TUTTU KULTTUURI (2)	Osallistuminen toimintaan (2,4)
ELÄIMET, TILAVUUS, ULKOILMA, RENTO ILMAPIIRI, KIIREETTÖMYYS, TUTTU TOIMINTA (4)	Osallistuminen Green Care -päivätoimintaan (yhteiskunnan järjestämään palveluun) (4)
MAATILAN TOIMINTATAVAT: ELÄINTEN HYVÄ KOHTELU MAATILALLA (MAANVILJELIJÖIDEN TOIMESTA) (2)	Osallistujat kokevat, että myös heitä kohdel- laan hyvin ja kunnioitetaan (2)